

วารสารเกษตร มสธ.
STOU Journal of Agriculture

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 เดือนธันวาคม 2566

Volume 5 Number 2 December 2022

ใช้เกลือกำจัดวัชพืชไหม?

รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา จิตตลดากร..... 1

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลีของผู้บริโภคร้านโคโคบี พระราม 3
เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร

Factors Related to Consumer Behavior of CocoBee Korean Restaurant's Rama 3 Branch,
Yannawa District, Bangkok Metropolis

ศิริลักษณ์ ลีลาวิชิตชัย และนาถัน แป้นปลื้ม

Siriluck Leelavichitchai and Nalun Panpluem 10

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ และเป็นสาเหตุการเกิดหนี้ค้างชำระของสมาชิกเงินกู้สหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์
สุขสำราญ จำกัด จังหวัดระนอง

Factors Affecting the Outstanding Debts of Members of Amanah Suksamran Credit Union
Cooperative Limited, Ranong Province

ผานิตย์ แสงวงหาสินทรัพย์, วรชัย สิงห์ฤกษ์

Phanit Sawanghasinsup, Warachai Singharerk..... 20

ภูมิปัญญาการเพิ่มมูลค่าต้นชวนชมในจังหวัดนนทบุรี

Local Wisdom of Value added in Adenium obesum (Forssk.) Roem. & Schult in Nonthaburi Province

บุณฑริกา นันทา

Buntarika Nuntha..... 30

แผนการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

Bueng Sam Phan Forest Park Management Plan, Bueng Sam Phan District, Phetchabun Province

ณัฐธนิชชา จารุกิตติพงษ์, สุธิดา มณีเนกคุณ, และอิงอร ไชยยศ

Natthanitcha Charukitphong, Sutida Maneeanakekul, Aingorn Chaiyes..... 38

ใช้เกลือกำจัดวัชพืชดีไหม?

รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา จิตตลดากร

Email : achara178@yahoo.com

วัชพืช เป็นปัญหาในการในการปลูกพืชทุกชนิด ไม่ว่าจะปลูกข้าว พืชไร่ พืชสวน ไม้ผล ไม้ดอก ไม้ประดับ และเป็นปัญหาของการปลูกพืชทุกรูปแบบ ทั้งการปลูกเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เป็นร้อยไร่ พันไร่ ไปจนถึงการปลูกเพื่อนันทนาการเล็กๆน้อยๆ เช่นการปลูกไม้ดอกไม้ประดับในบ้าน ปลูกพืชผักสวนครัวในพื้นที่รอบบ้าน นอกจากนี้ วัชพืชยังเป็นปัญหาสำคัญในพื้นที่ว่างเปล่า และที่สาธารณะอีกด้วย

วัชพืชพบได้ทั่วไป ไม่ว่าในสนามหญ้า ข้างทาง ริมถนน ริมรั้ว คุน้ำ แหล่งน้ำ สวน บริเวณปลูกพืช ทุ่งหญ้า สาธารณสถาน และในป่า

วัชพืช คืออะไร

วัชพืช หมายถึง พืชที่ขึ้นมาเองตามธรรมชาติในพื้นที่ที่ผู้ไม่ต้องการให้เกิด ส่วนใหญ่ไม่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ หรือมีน้อย มักสร้างความเสียหายให้แก่พืชเศรษฐกิจ เช่น บังแสง แย่งน้ำและธาตุอาหาร เป็นที่อยู่อาศัยของศัตรูพืชอื่น เช่น นก หนู โรคและแมลงศัตรูพืช

วัชพืชมีหลายชนิด เกิดขึ้นเองโดยมนุษย์ไม่ได้ปลูก อาจเกิดจากเมล็ดที่ลมพามาตกไว้ หรือน้ำพัดพามา คนหรือสัตว์นำติดตัวมาหล่นไว้โดยไม่ตั้งใจ ติดไปกับเครื่องจักร หรืออุปกรณ์การเกษตร

จากนิยามข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า วัชพืชอาจเป็นพืชชนิดใดก็ได้ ที่ขึ้นในที่ที่ไม่ต้องการ เช่น ข้าวโพดเกิดในแปลงถั่วเหลือง ข้าวซึ่งร่วนหล่นในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวแล้วงอกขึ้นมาในแปลงถั่วซึ่งปลูกหลังฤดูการทำนา วัชพืชเหล่านี้มักไม่ใช่ปัญหาใหญ่ของการปลูกพืช วัชพืชที่มีความสำคัญในพื้นที่การเกษตร แบ่งได้เป็น 6 กลุ่ม คือ (1) วัชพืชใบแคบ เช่น หญ้าต่างๆ ข้าวป่า (2) วัชพืชใบกว้าง เช่น ไมยราพ ผักโขม น้ำนมราชสีห์ (3) กก เช่น แห้วหมู กก ขนาด กก ทวาย (4) เฟิร์น (5) สาหร่าย (6) วัชพืชอื่นๆ

การกำจัดวัชพืชอย่างไร

การกำจัดวัชพืชมีหลายวิธี ซึ่งอาจแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ วิธีตามคำแนะนำทางวิชาการและวิธีอื่นๆ ดังนี้

1. การกำจัดวัชพืชตามคำแนะนำทางวิชาการทำได้หลายวิธี ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1.1 วิธีกล เช่น การใช้มือถอน การใช้จอบถาก ใช้ไฟเผา การไถพรวน การปล่อยน้ำขังแปลง ใช้วัสดุคลุมดิน การเขตกรรม การปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกพืชแข่งขัน เป็นต้น

1.2 ใช้สารเคมี เป็นวิธีที่นิยมใช้มากที่สุดในปัจจุบัน สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืช มีหลายชนิดหลายประเภท เช่น (1) สารป้องกันการงอกของวัชพืช ใช้ก่อนที่วัชพืชจะงอก หรือที่เรียกทั่วไปว่า “ยาคุม” (2) สารที่ฉีดไปที่ใบของวัชพืช ทำให้ใบวัชพืชไหม้และตายในที่สุด เรียก “ยาฆ่า” (3) สารที่ฉีดไปที่ต้นวัชพืช วัชพืชไม่ตายทันทีแต่จะลำเลียงสารไปยังส่วนต่างๆ รวมถึงหัว หลังจากนั้นวัชพืชจะตายทั้งต้น เรียก “ยาอุดซึม” การใช้สารเคมีให้เลือกใช้ให้เหมาะสมกับพืชปลูก และสภาพการเพาะปลูก ซึ่งจะไม่กล่าวถึงรายละเอียดในที่นี้

2. การกำจัดวัชพืชวิธีอื่น การกำจัดวัชพืชโดยใช้สารเคมี เป็นวิธีที่นิยมใช้มากที่สุดในปัจจุบัน เนื่องจากใช้ง่าย ได้ผลดีอย่างรวดเร็ว ใช้แรงงานน้อย และประหยัดค่าใช้จ่าย อย่างไรก็ตาม การใช้สารเคมีเป็นวิธีการที่อาจเกิดอันตรายต่อผู้ใช้ ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมได้ จึงต้องใช้อย่างระมัดระวัง ถูกต้องตามคำแนะนำ การใช้สารเคมีจึงถูกคัดค้านจากกลุ่มคนหลายกลุ่ม และได้มีคำแนะนำให้ใช้วิธีการต่างๆ ที่คิดว่าเป็นผลดีกับสิ่งแวดล้อมหลายวิธี

ถ้าเราหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต โดยใช้ Key word “กำจัดวัชพืชวิธีธรรมชาติ” หรือ “การกำจัดวัชพืชแบบปลอดภัย” จะพบว่า มีการเสนอให้ใช้สารต่างๆ ที่ผู้เขียนบทความนั้นเข้าใจว่าเป็นวิธีที่ไม่ได้ใช้สารเคมี และปลอดภัย ตัวอย่างสารที่แนะนำให้ใช้ เช่น (1) น้ำส้มสายชู (ซึ่งเป็นกรด) (2) เกลือ (3) เกลือผสมน้ำส้มสายชู (4) วอดก้า (5) เบคกิ้งโซดา เป็นต้น

ในยู่ทุพบคำแนะนำและการสาธิตให้เกษตรกรทำยาฆ่าหญ้าประสิทธิภาพสูง ราคาถูก เพื่อฉีดพ่นทดแทนสารเคมี โดยสูตรนั้นจะมีเกลือเป็นส่วนประกอบสำคัญ

การใช้เกลือกำจัดวัชพืช ในเว็บไซต์ต่างๆ แนะนำไว้อย่างน้อย 2 วิธี คือ (1) การใช้เกลือผสมน้ำแล้วราดลงพื้นที่ โดยแนะนำให้ใช้ น้ำเปล่า 2 ถ้วยตวง กับเกลือ 1 ถ้วยตวง อาจนำน้ำนี้ไปต้มให้เดือดหรือไม่ต้มก็ได้เสร็จแล้วนำไปเทราดที่พื้นที่ที่มีวัชพืชโดยตรงได้เลย (2) เสนอสูตรต่างๆ ที่มีส่วนผสมของเกลือ น้ำส้มสายชู และส่วนประกอบอื่นๆ

หลายคนอาจสงสัยว่า ทำไมนักวิชาการไม่แนะนำให้ใช้สารกำจัดวัชพืชสูตรประสิทธิภาพสูงและมีราคาถูกเหล่านี้ บทความนี้จะอธิบาย และนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดวัชพืชโดยใช้เกลือ เพื่อให้เข้าใจผลกระทบระยะยาวของการใส่เกลือลงไปในดิน

เนื่องจากการใช้เกลือกำจัดวัชพืช ทำโดยการละลายเกลือในน้ำแล้วฉีดพ่นลงบนดิน จึงอาจอธิบายผลที่เกิดขึ้นโดยอนุมานกับการใช้น้ำเค็มในการปลูกพืช ซึ่งจะมีผลต่อน้ำ ดิน และพืช

เกลือมีผลต่อน้ำอย่างไร

เกลือที่ใช้ในคำแนะนำให้ใช้กำจัดวัชพืช คือ เกลือแกง ซึ่งมีชื่อทางเคมีว่า โซเดียมคลอไรด์ (Sodium Chloride) สูตรเคมี NaCl เกลือจะมีผลต่อน้ำที่ผสม 2 ประการ คือ (1) ทำให้น้ำเค็ม และ (2) ทำให้น้ำเป็นน้ำโซดิก ดังนี้

1. ทำให้น้ำเค็ม ความเค็มของน้ำเกิดจากน้ำมีไอออนของเกลือละลายอยู่ เกลือที่พบในน้ำเค็มโดยทั่วไปมีหลายชนิดและพบปะปนกันในส่วนต่างๆ กัน ชนิดของเกลือที่พบมีทั้งที่เป็นประจุบวก (cation) และ ประจุลบ (anions) ประจุบวกที่พบเป็นส่วนใหญ่คือ โซเดียม (Na^+) แคลเซียม (Ca^{+2}) แมกนีเซียม (Mg^{+2}) และโปแตสเซียม (K^+) ขณะที่ประจุลบส่วนใหญ่ ได้แก่ คลอไรด์ (Cl^-) ซัลเฟต (SO_4^{-2}) ไบคาร์บอเนต (HCO_3^-) คาร์บอเนต (CO_3^-) และไนเตรต (NO_3^-) และเมื่ออยู่ในสถานะของแข็ง ไอออนเหล่านี้จะรวมกันเป็นเกลือ เช่น CaCO_3 , MgCO_3 , Ca_2SO_4 , NaCl , MgCl , Na_2SO_4 เป็นต้น (Smedema, L.2000) การใช้เกลือกำจัดวัชพืช แนะนำให้ใช้เกลือแกง หรือ Sodium Chloride ไอออนในน้ำเกลือที่ได้ จึงเป็น โซเดียม (Na^+) และ คลอไรด์ (Cl^-)

2. ทำให้น้ำโซดิก น้ำโซดิก คือ น้ำที่มีโซเดียมที่แลกเปลี่ยนได้ในปริมาณสูงเมื่อเทียบกับปริมาณแคลเซียมและแมกนีเซียม ความโซดิกของน้ำแสดงด้วยค่า SAR ซึ่งหาโดยการวัดปริมาณโซเดียม แคลเซียม และแมกนีเซียมในน้ำ ในหน่วย meq/L (milliequivalents per liter) แล้วคำนวณหาค่า SAR (sodium absorption ratio) ความโซดิกของน้ำ นอกจากจะขึ้นกับค่า SAR แล้ว ยังขึ้นกับความเค็มของน้ำด้วย ค่า SAR_w ที่มากกว่า 3 แสดงว่าน้ำนั้นโซดิกและมีศักยภาพที่จะก่อผลเสียต่อดิน ถ้าน้ำมีค่าความเค็มต่ำมาก (< 1dS/m)

ความเค็มของน้ำวัดอย่างไร

การวัดความเค็มของน้ำโดยทั่วไปทำได้ 2 วิธี คือ

1. วัดของแข็งละลายน้ำ (TDS หรือ total dissolved solids) เป็นการวัดความเค็มโดยตรง โดยวัดปริมาณของแข็งที่ละลายในน้ำเป็นน้ำหนักของเกลือต่อปริมาตรน้ำที่ละลายอยู่ หน่วยนิยมใช้ในปัจจุบัน คือ mg/L ซึ่งมีค่าเท่ากับหน่วยที่เรียกว่า parts per million (ppm) ดังนั้น 1 mg/L = 1 ppm

2. วัดค่าการนำไฟฟ้า (electrical conductivity หรือ EC) การวัดค่าการนำไฟฟ้าของสารละลายเป็นการวัดความเข้มข้นของเกลือในน้ำในทางอ้อม ค่าการนำไฟฟ้าเป็นค่าที่ขึ้นกับอุณหภูมิขณะวัด โดยอุณหภูมิมาตรฐาน คือ 25 °C

ชั้นความเค็มของน้ำแบ่งอย่างไร

กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา กำหนดว่า น้ำที่มีค่าการนำไฟฟ้าตั้งแต่ 4 dS/m ขึ้นไปถือว่าเป็นน้ำเค็ม แต่ในอุตสาหกรรมพืชสวนถือว่า น้ำที่มีค่าการนำไฟฟ้าตั้งแต่ 2 dS/m ขึ้นไปถือว่าเป็นน้ำเค็ม (Montana State University, 2010) นอกจากนี้ FAO (1992) ยังได้แบ่งชั้นความเค็มของน้ำชลประทานไว้ดังแสดงในตารางที่ 1 โดยกำหนดว่าน้ำชลประทานที่มีค่าการนำไฟฟ้า ตั้งแต่ 0.7 dS/m หรือมีของแข็งละลายน้ำทั้งหมดตั้งแต่ 500 mg/L ขึ้นไปเป็นน้ำที่มีความเค็ม และน้ำทะเลเป็นน้ำที่มีค่าการนำไฟฟ้าตั้งแต่ 42 dS/m หรือ มีของแข็งละลายน้ำทั้งหมดตั้งแต่ 30,000 mg/L ขึ้นไป

ตารางที่ 1 การแบ่งชั้นความเค็มของน้ำชลประทาน

ระดับความเค็ม	ค่าการนำไฟฟ้า EC _w (dS/m)	ของแข็งละลายน้ำทั้งหมด TDS (mg/L)
น้ำไม่มีความเค็ม	<0.7	<500
น้ำมีความเค็ม	0.7 – 42	500-30,000
● น้อย	0.7 – 3	500 – 2,000
● ปานกลาง	3- 6	2,000 – 4,000
● สูง	6 – 14	4,000 – 9,000
● สูงมาก	14 – 42	9,000 – 30,000
น้ำทะเล	>42	>30,000

ที่มา : ปรับจาก FAO (1992)

น้ำเค็มมีผลต่อดินอย่างไร

ปัญหาที่สำคัญของการใช้น้ำที่มีความเค็มในการผลิตพืช คือ การสะสมเกลือในดินและทำให้ดินกลายเป็นดินเค็ม ความเค็มในดินที่มีความสำคัญต่อการผลิตพืช คือ ความเค็มในดินที่ระดับความลึกของรากพืช ความเค็มของดินอาจเกิดขึ้นชั่วคราว ถ้าเกลือในดินถูกชะล้างด้วยน้ำฝน หรือน้ำชลประทานที่มีความเค็มต่ำ แต่ถ้าความเค็มไม่ถูกชะล้างไปและอยู่ในดินที่ความลึกระดับรากพืชก็จะเป็นอันตรายต่อพืช

การให้น้ำเค็มแก่พืชจะเป็นผลให้ดินมีความเค็มเพิ่มขึ้น และความเค็มของดินจะมีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืช โดยดินจะมีเกลือชนิดเดียวกับเกลือในน้ำ แต่มีความเข้มข้นสูงกว่าความเข้มข้นในน้ำมาก การสะสมของเกลือในดินขึ้นกับคุณภาพของน้ำที่ใช้ วิธีการให้น้ำและปริมาณการระบายน้ำ พืชจะดูดน้ำเท่ากับอัตราการคายระเหย (evapotranspiration) และทิ้งเกลือไว้ที่น้ำในดิน ดังนั้น การให้น้ำแก่พืชแต่ละครั้งจึงเป็นการเติมเกลือให้แก่ดินในระดับความเข้มข้นที่สูงกว่าความเข้มข้นของเกลือให้น้ำ (Ayers R.S and D.W. Westcot, 1994)

ผลของความเค็มของน้ำต่อความเค็มของดินจะแตกต่างกันตามชนิดของดิน Yiasoumai, et. al. (2005) โดยดินที่ระบายน้ำเลวจะมีความเค็มสูงถึง 3 เท่าของดินระบายน้ำดี ดังแสดงในตารางที่ 2 นอกจากนี้ การสะสมความเค็มในดินแตกต่างกันตามระดับความลึก โดยสะสมสมในดินระดับลึกมากกว่าการสะสมในดินระดับตื้น ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ความเค็มของดินชนิดต่างๆ ที่ได้รับน้ำที่มีค่า $EC_w = 1 \text{ dS/m}$

ชนิดของดิน	ค่า EC ของดิน (dS/m)
ดินระบายน้ำดี	1
ดินระบายน้ำปานกลาง- ช้า	1.5
ดินระบายน้ำเลว	3

ที่มา : Yaisoumi, W et. al. 2005

ตารางที่ 3 ความเค็มของดินที่ระดับความลึกจากผิวดินระดับต่างๆ เมื่อได้รับน้ำที่มีค่า $EC_w = 1 \text{ dS/m}$

ความลึกจากผิวดิน	ความเค็ม (dS/m)
ผิวดิน	1.0
ช่วงที่ 1	1.5
ช่วงที่ 2	2.5
ช่วงที่ 3	4.3
ช่วงที่ 4	6.7
เฉลี่ย	3.2

ที่มา: ข้อมูลจาก Ayers, R.S. and D.W. Westcot., 1994

ความเค็มมีผลต่อพืชอย่างไร

ความเค็มจะมีผลต่อการผลิตพืชเมื่อมีการสะสมเกลือที่ระดับรากพืชในความเข้มข้นที่สูงพอที่จะกระทบกระเทือนผลผลิต การสะสมเกลือในเขตรากพืชจนทำให้ผลผลิตลดลงเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลานาน เกลืออาจจะมาจากน้ำใต้ดินที่เค็มหรือมาจากเกลือที่ปะปนในน้ำชลประทาน ผลผลิตพืชจะลดลงเมื่อมีเกลือสะสมในดินในระดับรากพืชที่ทำให้พืชไม่สามารถดูดน้ำจากดินได้เพียงพอ ทำให้พืชขาดน้ำ ดังนั้น อาการของพืชจึงคล้ายกับอาการที่พืชกระทบแล้ง เช่น เหี่ยวเฉา มีสีเข้มขึ้น ใบเป็นสีเขียวแกมน้ำเงิน หรือบางครั้งใบหนาและมีไขเคลือบมากขึ้น อาการของพืชจะผันแปรตามอายุพืช และจะสังเกตได้ง่ายเมื่อพืชมีอายุน้อย แต่บางครั้งผลของเกลือที่มีความเข้มข้นค่อนข้างต่ำอาจไม่สังเกตเห็นได้ เนื่องจากได้รับการกระทบอย่างสม่ำเสมอทั้งแปลง ผลกระทบของความเค็มต่อพืชที่สำคัญที่สุด คือ ผลกระทบต่อกระบวนการ osmosis ซึ่งเป็นกระบวนการหลักของการดูดน้ำของพืช ถ้าความเข้มข้นของเกลือของน้ำในดินสูงเกินไป พืชจะไม่สามารถดูดน้ำได้ ซึ่งจะทำให้พืชเหี่ยวและตายได้ ซึ่งคล้ายกับอาการขาดน้ำ โดยการตอบสนองจะขึ้นกับชนิดของพืช ความเค็มของน้ำ และชนิดของเกลือของน้ำในดิน โดยทั่วไปเกลือคลอไรด์และเกลือโซเดียมเป็นเกลือที่เป็นอันตรายต่อพืชมากที่สุด

นอกจากนี้ ไอออนบางชนิดที่อยู่ในน้ำเค็มยังอาจเป็นพิษต่อพืชโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คลอไรด์ โซเดียม และโบรอน ถ้าไอออนเหล่านี้อยู่ในพืชในปริมาณความเข้มข้นสูง ก็จะกระทบต่อกระบวนการเจริญเติบโตของพืช

อาการของพืชที่ตอบสนองต่อความเค็มเป็นอย่างไร

อาการของพืชในระยะแรกจะสังเกตได้ยาก แต่เมื่อความเค็มเพิ่มมากขึ้น อาการของพืชจะชัดเจนขึ้น และจะปรากฏเป็นบริเวณกว้างในระยะต่อไป ดังนี้

1. **อาการของพืชในระยะแรก** การงอกต่ำ ต้นอ่อนตั้งตัวไม่ได้ พืชไม่แข็งแรง แคร็นแกร็น ใบเล็กกว่าปกติและมีสีเขียวปนน้ำเงินใบมีสีเหลืองเล็กน้อย และปลายใบไหม้
2. **อาการของพืชในระยะต่อไป** พืชทั้งต้นกลายเป็นสีเหลืองและสีบรอนซ์ พืชแก่ แห้งเร็วกว่ากำหนด มีพืชชนิดที่ทนเค็มเพิ่มขึ้นในพื้นที่ มีพื้นที่ที่ไม่มีพืชอยู่เลยเพิ่มมากขึ้นทั้งขนาดและจำนวน มีแผ่นสีดำเป็นเงาและสะเก็ดเกลือบนผิวดิน พบการตายของต้นไม้อายุในพื้นที่ยุ่มและทางระบายน้ำ

การจัดการปัญหาความเค็มของดินและน้ำทำอย่างไร

การจัดการปัญหาความเค็มมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อรักษาผลผลิตของพืชให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น การระบายน้ำ การชะล้างความเค็มให้อยู่ในระดับที่พืชทนได้ การปลูกพืชทนเค็ม การเกษตรกรรม รวมไปถึงการใช้น้ำจากแหล่งอื่นที่มีความเค็มน้อยกว่ามาผสม

น้ำโซดิกกับการผลิตพืช

น้ำโซดิก คือ น้ำที่มีโซเดียมที่แลกเปลี่ยนได้ในปริมาณสูงเมื่อเทียบกับปริมาณแคลเซียมและแมกนีเซียม ในการใช้เกลือฆ่าวัชพืช เกลือที่ใช้คือเกลือแกง หรือ Sodium Chloride (NaCl) เมื่อผสมเกลือกับน้ำ น้ำเกลือที่ได้จึงเป็นน้ำโซดิก

ความโซดิกของน้ำแสดงด้วยค่า SAR ซึ่งหาโดยการวัดปริมาณโซเดียม แคลเซียม และแมกนีเซียมในน้ำ ในหน่วย meq/L (milliequivalents per liter) แล้วคำนวณหาค่า SAR (Sodium Absorption Ratio) ผลของความโซดิกของน้ำต่อดิน นอกจากจะขึ้นกับค่า SAR แล้วยังขึ้นกับความเค็มของดินด้วย ดินที่มีความเค็มสูงจะทำให้ให้น้ำโซดิกมีผลต่อดินมาก

น้ำโซดิกมีผลต่อดินอย่างไร

การให้น้ำโซดิกแก่พืช จะทำให้น้ำดินอัดแน่น คอลลอยด์ดินกระจายตัว โครงสร้างดินแน่นทึบ น้ำซึมลงสู่ดินน้อย ผิวดินอึดตัวด้วยน้ำ ขณะที่ดินระดับลึกลงไปขาดน้ำและออกซิเจน นอกจากนี้ยังทำให้มีความต้องการน้ำปริมาณมากเพื่อชะล้างโซเดียมและเกลืออื่นๆจากดิน และต้องการการไถพรวนมากเพื่อเพิ่มการซึมของน้ำ ถ้าอัตราส่วนของโซเดียม: แคลเซียมและแมกนีเซียมในน้ำมากกว่า 3:1 จะก่อให้เกิดปัญหาการซึมของน้ำอย่างรุนแรง

น้ำโซดิกมีผลต่อพืชอย่างไร

การใช้น้ำโซดิกจะมีผลต่อพืชดังนี้

- 1. รากพืชขาดอากาศ** น้ำโซดิกทำให้ดินเป็นดินโซดิก ซึ่งมีการกระจายตัว แน่นทึบ ไม่ระบายอากาศ ดังนั้น ดินโซดิกจะทำให้พืชขาดอากาศ ทำให้การงอกของเมล็ดต่ำ เกิดโรคกับต้นพืชและรากพืช รวมทั้งปัญหาวัชพืช
- 2. พืชขาดแคลเซียม** น้ำโซดิกจะมีปริมาณแคลเซียมต่ำ ถ้าแคลเซียมในน้ำในดินต่ำกว่า 2 me/L แล้วพืชมักขาดแคลเซียมและผลผลิตมักจะลดลง
- 3. พืชขาดเหล็ก** การให้น้ำที่มีค่า SAR > 6 จะทำให้พืชขาดเหล็กที่ ซึ่งอาจแก้ปัญหาโดยการพ่นไอออนของเหล็ก หรือ iron chelate หรือ การใช้ยิปซัมเพื่อรักษา pH ให้น้อยกว่า 8.5 หรือ เพิ่มความถี่ของการให้น้ำ สำหรับในนาข้าว การขาดเหล็กมักเกี่ยวข้องกับดินโซดิก (sodic soils) และดินมี pH สูง (pH > 8.5) หรือการมีไบคาร์บอเนต (bicarbonate) ในน้ำชลประทานสูงเกินไป ($\text{HCO}_3^- > 2.0 \text{ me/L}$)
- 4. พืชขาดไนโตรเจน** ดินโซดิกอาจทำให้ดินเกิดสภาพน้ำขังใต้ผิวดิน (waterlogging) และน้ำท่วมชั่วคราว เนื่องจากปัญหาการซึมซาบของน้ำ และอาจทำให้ไนโตรเจนดินเปลี่ยนเป็นก๊าซไนโตรเจน และสูญเสียไปในอากาศ ทำให้พืชขาดไนโตรเจน ซึ่งจะสังเกตได้ว่าพืชจะมีสีเหลืองเป็นพื้นที่ที่สังเกตได้ง่าย กรณีนี้ควรเติมปุ๋ยไนโตรเจนแก่พืช

น้ำโซดิกมีผลต่อการจัดการน้ำอย่างไร

เนื่องจากน้ำโซดิกทำให้การซึมของน้ำต่ำ ซึ่งจะเป็นผลให้การให้น้ำแก่พืชใช้เวลานาน และการให้น้ำให้เพียงพอต่อพืชทำได้ยาก ทำให้มีความยุ่งยากในการจัดตารางการให้น้ำ นอกจากนี้ ถ้าให้น้ำแก่พืชในปริมาณมาก น้ำก็จะขังบนผิวดิน และมีปัญหาตามมาที่ทำให้ผลผลิตลดลงได้พอๆกับการขาดน้ำของพืช เช่น ทำให้หน้าดินอัดแน่น วัชพืชเจริญเติบโตมากเกินไป ผิวดินอึดตัวด้วยน้ำ เป็นผลให้เกิดโรครากเน่า ขาดธาตุอาหารพืช ดินขาดอากาศ และการงอกของเมล็ดต่ำ

การจัดการดินที่มีปัญหาการซึมของน้ำที่เกิดจากดินโซดิกทำอย่างไร

การจัดการดินที่มีปัญหาการซึมของน้ำ ทำได้หลายวิธี เช่น ใส่สารปรับสภาพดินและน้ำ การผสมน้ำจากแหล่งอื่นเพื่อลดความเป็นโซดิกของน้ำลง การเกษตรกรรม ซึ่งการเลือกใช้ขึ้นอยู่กับสภาพของพื้นที่ การแก้ปัญหาดินที่เป็นดินโซดิกทำได้ดังนี้

1. ใส่สารปรับสภาพดินและน้ำ การปรับสภาพดินและน้ำโดยการเติมสารเคมีเป็นวิธีการที่มีการลงทุนสูง ดังนั้นจึงควรใช้เฉพาะกรณีที่ประเมินว่าจะคุ้มค่ากับการลงทุน สารเคมีที่ใช้โดยทั่วไป เช่น ยิปซัม กรดกำมะถัน (กรดซัลฟิวริก) หรือสารที่ทำให้เกิดกรด เช่น กำมะถัน ดังนี้

1.1 การใส่ยิปซัม (Gypsum) ยิปซัมเป็นสารที่ใช้ในการปรับสภาพดินและน้ำ ที่ใช้ทั่วไป การเติมยิปซัม ($\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$) เป็นการเติมแคลเซียมลงโดยตรง การใส่ยิปซัมลงในน้ำต้องการยิปซัมปริมาณน้อยกว่าการใส่ลงในดิน

1.2 การใส่กรดหรือสารที่ทำให้เกิดกรด การใช้กรดหรือสารที่ทำให้เกิดกรดเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ได้ดีในที่ดินมีปูน (CaCO_3) การเติมกรดหรือสารที่ทำให้เกิดกรดลงไปจะทำให้ดินปลดปล่อยแคลเซียมออกมา สารที่ใช้ทั่วไปกับน้ำหรือดิน คือ กรดซัลฟิวริก ขณะที่ กำมะถัน เป็นอีกสารหนึ่งที่นิยมใช้กับดิน แต่ไม่นิยมใช้กับน้ำเนื่องจากให้ผลไม่ดีเท่าที่ควร

1.3 การใส่สารอื่นๆ นอกจากยิปซัม กรดซัลฟิวริกและกำมะถันแล้วยังมีสารอื่นที่สามารถใช้ได้ เช่น แคลเซียมคลอไรด์ แคลเซียมไนเตรต

2. การใส่ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยเคมีบางชนิดเป็นแหล่งของแคลเซียมทั้งทางตรงและทางอ้อม ตัวอย่าง เช่น แคลเซียมไนเตรต $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$ แคลเซียมไซยาไนด์ (CaCN_2) ดังนั้นปุ๋ยเหล่านี้จึงมีประโยชน์ในการป้องกันการเกิดโซดิกของดิน หรือทำให้การเกิดซาลิน เมื่อมีการใช้น้ำโซดิกเพื่อการชลประทาน

3. การเกษตรกรรมและการไถพรวน เป็นการปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดิน วิธีการที่ใช้โดยทั่วไป คือ การไถดินให้ลึก ซึ่งเป็นวิธีการแก้ปัญหาการซึมของน้ำได้ผลดี แต่จะคงสภาพอยู่ในระยะสั้นๆ ในพื้นที่ที่ปัญหาการซึมของน้ำมีความรุนแรง การเกษตรกรรมหรือการไถพรวนจะทำให้ปัญหาลดลงได้มาก เนื่องจากจะทำให้หน้าดินไม่เรียบและทำให้น้ำไหลได้ซาลง น้ำอยู่ผิวดินนานขึ้น การซึมของน้ำจึงเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การไถพรวนยังทำลายผิวดินที่อัดแน่น ทำให้การซึมน้ำเพิ่มขึ้นอีกด้วย

นอกจากการไถพรวนระดับตื้นแล้ว ยังควรการไถพรวนระดับลึก (chiseling) หรือ การไถระเบิดดินดาน (subsoiling) เพื่อให้น้ำไหลลงสู่ดินระดับลึกได้

4. การใส่สารอินทรีย์ สารอินทรีย์และรากพืชที่ค้างอยู่ในดินจะช่วยให้ดินมีช่องว่างให้น้ำซึมผ่านลงดิน คุณสมบัตินี้จะลดลงตามเวลา เนื่องจากการย่อยสลายของอินทรีย์วัตถุ ดังนั้น ส่วนของพืชที่ย่อยสลายยาก เช่น ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง จะช่วยการซึมของน้ำได้ดีกว่าพืชที่ย่อยสลายง่าย เช่น พืชตระกูลถั่ว และพืชผัก การใช้สารอินทรีย์ให้ได้ผลดีมักต้องใช้ในอัตราสูง ซึ่งอาจเกิดปัญหาอื่นตามมา เช่น การใช้มูลสัตว์ในปริมาณสูง อาจทำให้ความเค็มเพิ่มขึ้น การใช้ขี้เลื่อยอาจทำให้เกิดภาวะขาดธาตุอาหาร หรือการใช้แกลบอาจทำให้เกิดความเป็นพิษจากคลอไรด์ และโพแทสเซียม เป็นต้น

5. การจัดการการให้น้ำ การจัดการการให้น้ำทำได้หลายวิธี ดังนี้

5.1 เพิ่มความถี่ของการให้น้ำ การเพิ่มความถี่ของการให้น้ำมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พืชได้รับน้ำอย่างเพียงพอตลอดเวลา การให้น้ำบ่อยขึ้นจะทำให้ดินมีความชื้นโดยเฉลี่ยสูงขึ้น และลดโอกาสที่พืชจะขาดน้ำในช่วงเวลาระหว่างการให้น้ำแต่ละครั้ง

5.2 การให้น้ำก่อนการเพาะปลูก มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ดินในระดับรากพืชมีความชื้นเต็มความจุสนาม (field capacity) ในระยะเวลาที่ไม่เป็นอันตรายต่อพืช ในดินที่มีปัญหามาก การให้น้ำก่อนการเพาะปลูกมีวัตถุประสงค์เพียงทำให้ดินระดับลึกได้มีโอกาสได้รับน้ำเท่านั้น วิธีการนี้ได้ผลดีในดินที่มีอัตราการซึมน้ำที่ต่ำมาก

5.3 ขยายระยะเวลาการให้น้ำ เป็นการให้น้ำแต่ละครั้งให้นานขึ้น โดยทิ้งให้น้ำอยู่ในแปลงนานขึ้น และควบคุมลดอัตราการไหลของน้ำให้ช้าลง เป็นผลดีต่อการเติมอากาศในดิน สภาพน้ำขังใต้ผิวดิน การไหลบ่า และการระบายน้ำระดับผิวดิน

5.4 เลือกวิธีการให้น้ำที่เหมาะสม การให้น้ำแต่ละวิธีมีข้อดี ข้อด้อยที่แตกต่างกัน ในกรณีที่ดินมีปัญหาการซึมน้ำมาก ควรหลีกเลี่ยงการให้น้ำแบบผิวดินที่มีการไหลบ่ามาก และเลือกใช้วิธีการให้น้ำแบบพ่นฝอย และการให้น้ำแบบหยด โดยให้น้ำเป็นระยะให้เหมาะสมกับการซึมของน้ำ หยุดการให้น้ำเมื่อเริ่มมีการไหลบ่า แล้วให้น้ำใหม่ทุก 2-3 ชั่วโมง จนให้น้ำในปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของพืช การให้น้ำแบบพ่นฝอย อาจรบกวนผิวดินและทำให้ดินบริเวณผิวดินเกิดการกระจายตัว ทำให้เกิดปัญหาการซึมของน้ำและการไหลบ่าได้ การให้น้ำแบบพ่นฝอยเหมาะกับดินทรายหรือดินร่วน แต่ไม่เหมาะกับดินเหนียว การให้น้ำแบบหยดเหมาะกับดินร่วนหรือเหนียว และให้น้ำผ่านหัวน้ำหยดที่อัตรา 2-4 ลิตร/ชม. ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำและไม่ทำให้ดินกระจายตัว (Ayers, R.S. and D.W. Westcot, 1994)

6. การผสมน้ำโซดิกกับน้ำที่มีคุณภาพดี

การแก้ปัญหาน้ำโซดิกโดยการผสมกับน้ำที่มีค่า SAR ต่ำ หรือการทำให้มีโซเดียมที่เจือจางลง กรณีนี้จะมีประโยชน์มากเมื่อแหล่งน้ำอยู่สองแหล่ง แหล่งหนึ่งมีปัญหาด้านคุณภาพ ขณะที่อีกแหล่งหนึ่งน้ำมีคุณภาพดีแต่มีปริมาณจำกัดไม่พอเพียงต่อการใช้ประโยชน์ การนำน้ำสองชนิดนี้มาผสมกันจะทำให้ได้น้ำคุณภาพที่ใช้ประโยชน์ได้ในปริมาณเพียงพอ หรือสามารถทำการเพาะปลูกได้เพิ่มขึ้น ทำให้ผลผลิตมากขึ้น

ส่งท้าย เราจะใช้เกลือกำจัดวัชพืชดีไหม?

เกลือเป็นสารเคมีชนิดหนึ่ง ที่มีผลต่อดิน น้ำ และพืช การละลายเกลือแกลงในน้ำ จะทำให้น้ำกลายเป็นน้ำเค็มโซดิก การใช้เกลือในความเข้มข้นที่สูงพอสามารถทำให้วัชพืช รวมถึงพืชปลูกตายได้ และมีผลต่อดินระยะยาว ถ้าพื้นที่นั้นจะไม่ปลูกพืชอีกต่อไป การใช้เกลือราดก็อาจไม่สร้างปัญหา แต่ถ้าเป็นพื้นที่การเกษตร การใช้เกลือในความเข้มข้นสูง หรือ ใช้ต่อเนื่องเป็นเวลานาน ก็อาจทำให้ดินกลายเป็นดินเค็มโซดิกที่แก้ไขให้กลับมาเป็นดินดีทำได้ยาก

บรรณานุกรม

- Ayers, R.S., & Westcot, D.W. (1994). *Water Quality for Agriculture. FAO Irrigations and Drainage. Retrieved from* <http://www.fao.org/docrep/003/t0234e/t0234E00.htm>
- FAO. (1992a). *The Use of Saline Waters for Crop Production*. FAO Irrigation and Drainage Paper No.48. Rome.
- Lal, R., & Stewart, B.A. (1994). *Soil Processes and Water Quality*. New York, NY: Lewis Publishers.
- Mastera, G. M., & Ela, W.P. (2008). *Environmental Engineering and Science*. (3rd ed.). New jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Montana State University. (2010). *Saline and/or Sodic Water and Soils. Retrieved from* http://waterquality.montana.edu/docs/methane/saline-sodic_faq.shtml
- National Research Council. (1989). *Irrigation Induce Water Quality Problems*. Washington, D.C.: National Academy Press.
- Smedema, L. (2000). *Irrigation-Induce River Stalinization: Five Major Irrigated Basins in the Arid Zone*. Colombo, Sri Lanka: International Water Management Institute.
- Suarez, D.L. (1981). Relation between pH_c and Sodium Adsorption Ratio (SAR) and an alternate method of estimation SAR of soil or drainage waters. *Soil Sci. Soc. Amer. J.*, 45, 469-475.
- Waite, T.D. (1984). *Principles of Water Quality*. New York, NY: Academic Press, Inc.
- Yiasoumi, W., Evans, L., & Rogers, L. (2005) *Farm Water Quality and Treatment*. (9th ed.). Retrieved from http://www.dpi.nsw.gov.au/__data/assets/pdf_file/0013/164101/farm-water-quality.pdf

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลีของผู้บริโภคร้านโคโคบี

พระราม 3 เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร

Factors Related to Consumer Behavior of CocoBee Korean Restaurant's Rama 3 Branch, Yannawa District, Bangkok Metropolis

ศิริลักษณ์ ลีลาวิชิตชัย¹ และนาลัน แป้นปลื้ม^{2*}

Siriluck Leelavichitchai¹ and Nalun Panpluem^{2*}

¹สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย 11120

¹ School of Agriculture and Cooperatives, SukhothaiThammathirat Open University, Nonthaburi 11120

* Corresponding author: pp.pilun@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางจิตวิทยา และปัจจัยส่วนประสมการตลาดกับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลีของผู้บริโภคร้านโคโคบี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจาก ผู้บริโภคร้านอาหารเกาหลีโคโคบี พระราม 3 เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำนวน 150 ราย ด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และไคสแควร์ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ อาชีพ รายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการด้านบุคคลที่อยากพามารับประทานอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตวิทยาด้านการกระตุ้นจากภาพยนตร์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการด้านเหตุผลสำคัญที่เลือกใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.05 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมการตลาด (7Ps) กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลีล้วนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัยความสัมพันธ์, พฤติกรรมการใช้บริการ, ร้านอาหารเกาหลี, อาหารเกาหลี, โคโคบี

Abstract

The objective of this research was to study the relationships between personal, psychological and marketing mix factors that affected consumer behavior towards CocoBee Korean Restaurant. The survey research, the sampling were 150 using questionnaires for data collection. The statistics used to analyze the data were frequency, mean, percentage and Chi-square. Results showed that the relationship between personal factors in terms of age, occupation, and income level were related to consumer behavior, the consumers' favorite person to dine with in the restaurant to a statistically significant degree 0.05. The relationship between psychological factors the influence of Korean movies/series were related to consumer behavior, the consumers' main reason to visit the restaurant to a statistically significant degree 0.05. While all the relationship between the marketing mixes factors (7Ps) were also related to consumer behaviors to a statistically significant degree 0.05.

Keyword: Factors related to, Consumer behavior, Korean restaurant, Korean foods, CocoBee

บทนำ

ประเทศไทยมีร้านอาหารเปิดใหม่และมีจำนวนผู้ที่ชื่นชอบอาหารเกาหลีมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ปาริชาติ โชคเกิด, 2564) ทำให้กิจการร้านอาหารเกาหลีในประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง จากปี 2556 ที่มีมูลค่าตลาด 1,000 ล้านบาท เพิ่มสูงขึ้นเป็น 2,000 ล้านบาท ในปี 2562 (Eukeik, 2019) ด้วยเหตุผลดังกล่าวร้านอาหารที่มีราคาที่เหมาะสม มีวัตถุดิบที่มีคุณภาพ อาหารถูกสุขอนามัย ประสิทธิภาพพร้อมเสิร์ฟ รสชาติดี และตามกระแสนิยมจึงมีอิทธิพลต่อสังคมและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ในยุคปัจจุบัน กระแสซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมเกาหลี กระแสนักท่องเที่ยว นักแสดง ซีรีส์ และภาพยนตร์ จากกระแสความนิยมของซีรีส์เกาหลีที่มีการกล่าวถึงเมนูอาหารเกาหลีต่างได้รับการตอบรับเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น ซีรีส์เรื่อง Itaewon Class ปี 2563 เนื้อเรื่องมีการทำซูปกิมจิเต้าหู้อ่อน ทำให้เกิดปรากฏการณ์ซอสโคชูจังที่เป็นวัตถุดิบหลักของเมนูนี้ขาดตลาดอย่างต่อเนื่องหลายเดือน เป็นต้น (เอตเชดเทรต, 2563) ทำให้คนไทยต่างให้ความสนใจและอยากที่จะเข้าถึงวัฒนธรรมของเกาหลีมากขึ้น

กระแส Soft Power และวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในเมืองที่เปลี่ยนแปลงทำให้เกิดอิทธิพลและค่านิยมของการรับประทานอาหารที่พร้อมเสิร์ฟทั้งรับประทานที่ร้านหรือสั่งอาหารรับประทานที่บ้านได้ผลตอบรับเป็นอย่างดีสำหรับผู้บริโภคอาหารเกาหลี จึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยใดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลีโคโคปี พระราม 3 เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการศึกษารั้งนี้จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาและปรับปรุงการวางแผนจัดการและปรับปรุงการให้บริการร้านอาหารต่อไป รวมถึงช่วยในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย มีการวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารให้มีคุณภาพ สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้อย่างมีประสิทธิภาพและรองรับการแข่งขันในอนาคตได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางจิตวิทยา และปัจจัยส่วนประสมการตลาดกับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลีของผู้บริโภคร้านโคโคปี พระราม 3 เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านอาหารเกาหลีโคโคปี เขตพระราม 3 กรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคที่เคยใช้บริการร้านอาหารเกาหลีโคโคปี เขตพระราม 3 กรุงเทพมหานคร คำนวณกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรของ Roscoe (1975) ใช้ค่าความคลาดเคลื่อนมากที่สุดที่ยอมรับได้เป็น $\frac{1}{6}$ ของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร และระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 (ระดับความเชื่อมั่น 95%) ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 139 คน ผู้ศึกษาจึงปรับเป็น 150 คน และใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2565 โดยใช้สถิติอย่างง่ายในการวิเคราะห์ข้อมูล ร่วมกับการทดสอบไคสแควร์

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคร้านอาหารเกาหลีโคโคบี พระราม 3 กรุงเทพมหานคร จำนวน 150 คน พบว่า ผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.30 มีอายุเฉลี่ย 38 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.70 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 46.00 มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 38.70 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 62.00 และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 30,001-50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.70

ทั้งนี้ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางจิตวิทยา และปัจจัยส่วนประสมการตลาดกับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลีของผู้บริโภคโคโคบี พระราม 3 เขตยานนาวา กรุงเทพมหานครโดยสรุป ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานสมรส และรายได้ โดยการทดสอบไคสแควร์ ผลการวิเคราะห์จำแนกตามรายชื่อที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี

n=150

พฤติกรรมในการใช้บริการ ร้านอาหารเกาหลี	ปัจจัยส่วนบุคคล											
	เพศ		อายุ		ระดับการศึกษา		อาชีพ		สถานภาพสมรส		รายได้	
	χ^2	p-value	χ^2	p-value	χ^2	p-value	χ^2	p-value	χ^2	p-value	χ^2	p-value
1. บุคคลที่ยากพามารับประทาน	5.11	0.276	79.10	0.000*	29.49	0.021*	130.24	0.000*	51.43	0.000*	86.73	0.000*
2. รายการอาหารที่ชอบ	11.56	0.009*	16.89	0.325	9.04	0.700	9.70	0.642	1.76	0.941	21.45	0.123
3. สถานที่ที่สะดวกรับประทาน	0.02	0.900	6.08	0.299	10.19	0.037*	14.65	0.005*	5.30	0.071	10.14	0.071
4. เวลาที่มักใช้บริการ	1.19	0.880	29.92	0.071	23.94	0.091	12.19	0.731	14.47	0.070	21.15	0.388
5. วันที่มักใช้บริการ	6.63	0.036*	11.25	0.338	11.07	0.198	9.93	0.270	7.38	0.117	8.91	0.541
6. ความถี่ใช้บริการ	5.91	0.116	13.89	0.534	15.38	0.221	14.65	0.261	8.26	0.220	21.36	0.126
7. เหตุผลสำคัญที่เลือกใช้บริการ	4.26	0.373	35.89	0.016*	30.89	0.014	44.44	0.000*	18.66	0.017*	51.73	0.000*
8. โอกาสในการเลือกใช้บริการ	1.35	0.713	37.22	0.001*	17.13	0.145	40.63	0.000*	22.34	0.001*	33.79	0.004*
9. ช่องทางการชำระเงิน	3.50	0.178	13.91	0.177	15.41	0.052	10.76	0.216	8.77	0.067	6.70	0.754
10.ค่าใช้จ่ายในการรับประทาน อาหารต่อครั้ง	0.88	0.644	15.87	0.104	15.61	0.048*	24.66	0.002*	6.77	0.149	27.09	0.003*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1) เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี โดยผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งชอบรายการอาหารประเภทเมนูไก่ทอด ($\chi^2 = 11.56$) ซึ่งมาใช้บริการวันจันทร์ - วันศุกร์ ($\chi^2 = 6.63$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี โดยผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18 - 27 ปี เป็นช่วงวัยทำงานมีรายได้ จึงมักชวนเพื่อนมารับประทานอาหาร ($\chi^2 = 79.10$) เพื่อหาโอกาสพบปะสังสรรค์พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ($\chi^2 = 37.22$) และสะดวกรับประทานอาหารมือเย็นหลังเลิกทำงาน ($\chi^2 = 35.89$) จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่เลือกใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี โดยผู้บริโภครวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีเหตุผลในการเลือกรับประทานร้านอาหารที่มีรสชาติถูกปาก ($\chi^2 = 30.89$) เป็นสำคัญ โดยไปร่วมกับบุคคลในครอบครัวซึ่งเป็นบุคคลที่อยากพามารับประทานอาหารด้วย ($\chi^2 = 29.49$) ทั้งนี้คำนึงถึงค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้ง ($\chi^2 = 15.61$) รวมไปถึงการเลือกสถานที่ที่สะดวกต่อการรับประทานอาหาร ($\chi^2 = 10.19$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) อาชีพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี โดยผู้บริโภครวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีแนวโน้มหลังเลิกงานอยากพาคนในครอบครัวซึ่งเป็นบุคคลที่อยากพามารับประทานอาหารด้วย ($\chi^2 = 130.24$) จึงเลือกร้านที่มีอาหารรสชาติถูกปาก ($\chi^2 = 44.44$) เป็นโอกาสในการรับประทานอาหารนอกบ้าน ($\chi^2 = 40.63$) ทั้งนี้คำนึงถึงค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้ง ($\chi^2 = 24.66$) โดยเลือกสถานที่ที่สะดวกต่อการรับประทานอาหาร ($\chi^2 = 14.65$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5) สถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี โดยผู้บริโภครวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุระหว่าง 18 - 27 ปี สถานภาพโสด จึงอยากพาบุคคลในครอบครัวมาร่วมรับประทานอาหารด้วย ($\chi^2 = 51.43$) เพราะชอบรับประทานอาหารนอกบ้าน ($\chi^2 = 22.34$) โดยเลือกร้านอาหารที่มีรสชาติถูกปาก ($\chi^2 = 18.66$) เป็นหลัก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6) รายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี โดยผู้บริโภครวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 30,001 - 50,000 บาท อยากพาคนในครอบครัวซึ่งเป็นบุคคลที่อยากพามารับประทานอาหารด้วย ($\chi^2 = 86.73$) ด้วยเลือกร้านอาหารที่มีรสชาติถูกปาก ($\chi^2 = 51.73$) เป็นโอกาสในการรับประทานอาหารนอกบ้าน ($\chi^2 = 33.79$) ทั้งนี้คำนึงถึงค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้ง ($\chi^2 = 27.09$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตวิทยากับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี

ปัจจัยทางจิตวิทยา ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านแรงจูงใจ ด้านการรับรู้ ด้านการเรียนรู้ ด้านบุคลิกภาพ และด้านทัศนคติ โดยการทดสอบไคสแควร์ ผลการวิเคราะห์จำแนกตามรายชื่อที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตวิทยากับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี

พฤติกรรมในการใช้บริการ ร้านอาหารเกาหลี	ปัจจัยทางจิตวิทยา				
	ด้านแรงจูงใจ	ด้านการรับรู้	ด้านการศึกษา	ด้านบุคลิกภาพ	ด้านทัศนคติ
1. บุคคลที่อยากพามารับประทานอาหาร	x	✓	✓	✓	✓
2. รายการอาหารที่ชอบ	x	x	✓	x	x
3. สถานที่ที่สะดวกรับประทานอาหาร	✓	x	x	x	x
4. เวลาที่มักใช้บริการ	✓	x	x	x	x
5. วันที่มักใช้บริการ	x	x	x	✓	✓
6. ความถี่ใช้บริการ	x	x	x	✓	x
7. เหตุผลสำคัญที่เลือกใช้บริการ	✓	✓	✓	x	✓
8. โอกาสในการเลือกใช้บริการ	x	✓	✓	x	✓
9. ช่องทางการชำระเงิน	x	x	✓	✓	✓
10. ค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหาร/ครั้ง	x	✓	x	x	✓

✓= มีนัยสำคัญทางสถิติ X= ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1) ด้านแรงจูงใจ การกระตุ้นจากภาพยนตร์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ เหตุผลสำคัญที่เลือกใช้บริการ เวลาที่มักใช้บริการ สถานที่ที่สะดวกรับประทาน ($\chi^2 = 38.97$, $\chi^2 = 29.35$, $\chi^2 = 14.28$ ตามลำดับ) การได้รับแรงจูงใจจากสื่อโฆษณาต่างๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ เวลาที่มักใช้บริการ วันที่มักใช้บริการ ($\chi^2 = 29.75$, $\chi^2 = 17.36$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ด้านการรับรู้ การมีอาหารหลากหลายเมนู มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ เหตุผลสำคัญที่เลือกใช้บริการ ค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารต่อครั้ง ($\chi^2 = 22.50$, $\chi^2 = 16.34$ ตามลำดับ) การเดินทางสะดวก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ บุคคลที่อยากพามารับประทาน ค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารต่อครั้ง ($\chi^2 = 26.68$, $\chi^2 = 15.04$ ตามลำดับ) การมีผู้คนมารับประทานจำนวนมาก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ บุคคลที่อยากพามารับประทาน โอกาสในการเลือกใช้บริการ ($\chi^2 = 14.62$, $\chi^2 = 11.76$ ตามลำดับ) และการมีความสะอาดเป็นระเบียบ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ บุคคลที่อยากพามารับประทาน เหตุผลสำคัญที่เลือกใช้บริการ ($\chi^2 = 35.42$, $\chi^2 = 35.32$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ด้านการเรียนรู้ การจัดระเบียบเมนูอาหาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ บุคคลที่อยากพามารับประทาน รายการอาหารที่ชื่นชอบ เหตุผลสำคัญที่เลือกใช้บริการ ช่องทางการชำระเงิน ($\chi^2 = 22.88$, $\chi^2 = 21.62$, $\chi^2 = 18.20$, $\chi^2 = 9.78$ ตามลำดับ) การมีบริการที่เพียงพอ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ โอกาสในการเลือกใช้บริการ ($\chi^2 = 18.14$) และการมีประวัติความเป็นมาติดอยู่ในร้าน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ ช่องทางการชำระเงิน โอกาสในการเลือกใช้บริการ ($\chi^2 = 34.96$, $\chi^2 = 31.61$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) ด้านบุคลิกภาพ การชอบลองอาหารรสชาติใหม่ๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ บุคคลที่อยากพามารับประทาน ความถี่ของการใช้บริการ ($\chi^2 = 26.70$, $\chi^2 = 18.78$ ตามลำดับ) การชอบติดตามความทันสมัยของอาหาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ วันที่มักใช้บริการ ($\chi^2 = 56.90$) การชอบทานอาหารนอกบ้าน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ ช่องทางการชำระเงิน ($\chi^2 = 15.43$) และการชอบเข้าสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ ช่องทางการชำระเงิน ($\chi^2 = 16.11$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5) ด้านทัศนคติ อาหารตอบสนองความต้องการ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ บุคคลที่อยากพามารับประทาน เหตุผลสำคัญที่เลือกใช้บริการ ช่องทางการชำระเงิน ($\chi^2 = 27.43$, $\chi^2 = 19.15$, $\chi^2 = 10.47$ ตามลำดับ) สามารถสร้างกิจกรรมในวันหยุดให้กับครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ บุคคลที่อยากพามารับประทาน เหตุผลสำคัญที่เลือกใช้บริการ โอกาสในการเลือกใช้บริการ ($\chi^2 = 46.60$, $\chi^2 = 26.92$, $\chi^2 = 23.52$ ตามลำดับ) การมีระบบการจัดการที่ดี มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ บุคคลที่อยากพามารับประทาน เหตุผลสำคัญที่เลือกใช้บริการ โอกาสในการเลือกใช้บริการ ค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารต่อครั้ง ($\chi^2 = 22.32$,

$\chi^2 = 22.03$, $\chi^2 = 17.29$, $\chi^2 = 14.83$ ตามลำดับ) ร้านอาหารแห่งแรกที่นึกถึงเมื่อต้องการรับประทานอาหาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ บุคคลที่อยากพามารับประทาน เหตุผลสำคัญที่เลือกใช้บริการ โอกาสในการเลือกใช้บริการ ค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารต่อครั้ง วันที่มักใช้บริการ ($\chi^2 = 33.22$, $\chi^2 = 31.60$, $\chi^2 = 26.86$, $\chi^2 = 23.59$, $\chi^2 = 16.35$ ตามลำดับ) และค่านิยมทางสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารต่อครั้ง ช่องทางการชำระเงิน ($\chi^2 = 21.34$, $\chi^2 = 19.22$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมการตลาดกับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี

ปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7Ps ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ โดยการทดสอบไคสแควร์ ผลการวิเคราะห์จำแนกตามรายชื่อที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมการตลาดกับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี

พฤติกรรมในการใช้บริการ ร้านอาหารเกาหลี	ปัจจัยส่วนประสมการตลาด						
	ด้าน ผลิตภัณฑ์	ด้าน ราคา	ด้านการจัด จำหน่าย	ด้านการส่งเสริม การตลาด	ด้าน บุคคล	ด้าน กระบวนการ	ด้านลักษณะ ทางกายภาพ
1. บุคคลที่อยากพามารับประทาน	✓	✓	✓	✓	x	✓	x
2. รายการอาหารที่ชื่นชอบ	✓	✓	✓	x	✓	x	x
3. สถานที่ที่สะดวกรับประทาน	x	x	x	✓	x	x	x
4. วันที่มักใช้บริการ	x	x	x	✓	x	x	x
5. วันที่มักใช้บริการ	✓	x	✓	x	x	x	x
6. ความถี่ใช้บริการ	x	x	x	x	x	✓	✓
7. เหตุผลสำคัญที่เลือกใช้บริการ	✓	x	x	✓	x	x	x
8. โอกาสในการเลือกใช้บริการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9. ช่องทางการชำระเงิน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x
10. ค่าใช้จ่ายในการรับประทาน อาหาร/ครั้ง	✓	x	✓	✓	x	x	✓

✓= มีนัยสำคัญทางสถิติ X= ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) การมีเมนูอาหารหลากหลายครบทุกประเภทตรงกับความต้องการ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ เหตุผลสำคัญที่เลือกใช้บริการ บุคคลที่อยากพามารับประทาน ค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารต่อครั้ง ($\chi^2 = 37.76$, $\chi^2 = 23.89$, $\chi^2 = 10.32$ ตามลำดับ) การมีวัตถุดิบที่มีคุณภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ รายการอาหารที่ชื่นชอบ โอกาสในการเลือกใช้บริการ ช่องทางการชำระเงิน ($\chi^2 = 27.70$, $\chi^2 = 13.33$, $\chi^2 = 12.85$ ตามลำดับ) ภาชนะที่ใช้บรรจุอาหารมีความทันสมัยเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ วันที่มักใช้บริการ บุคคลที่อยากพามารับประทาน โอกาสในการเลือกใช้บริการ ($\chi^2 = 26.18$, $\chi^2 = 21.50$, $\chi^2 = 21.37$ ตามลำดับ) และการมีอาหารให้เลือกตามโอกาสและเทศกาล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ โอกาสในการเลือกใช้บริการ ช่องทางการชำระเงิน ($\chi^2 = 25.52$, $\chi^2 = 17.21$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ด้านราคา (Price) อาหารมีราคาที่เหมาะสม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ รายการอาหารที่ชื่นชอบ ($\chi^2 = 22.15$) การมีเมนูอาหารที่แสดงราคาอย่างชัดเจน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ รายการอาหารที่ชื่นชอบ โอกาสในการเลือกใช้บริการ ($\chi^2 = 31.30$, $\chi^2 = 16.44$ ตามลำดับ) ราคาอาหารคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ รายการอาหารที่ชื่นชอบ ช่องทางการชำระเงิน ($\chi^2 = 17.50$, $\chi^2 = 13.22$ ตามลำดับ) และอาหารมีราคาเป็นมาตรฐานเมื่อเทียบกับร้านอาหารอื่นๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ บุคคลที่อยากพามารับประทาน รายการอาหารที่ชื่นชอบ ช่องทางการชำระเงิน ($\chi^2 = 28.90$, $\chi^2 = 13.70$, $\chi^2 = 12.56$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ด้านการจัดจำหน่าย (Place) ท่าเลที่ตั้งใกล้แหล่งชุมชนที่พักอาศัยและที่ทำงาน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ บุคคลที่อยากพามารับประทาน วันที่มักใช้บริการ ($\chi^2 = 27.84$, $\chi^2 = 10.31$ ตามลำดับ) การเดินทางสะดวก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ บุคคลที่อยากพามารับประทาน รายการอาหารที่ชื่นชอบ โอกาสในการเลือกใช้บริการ ค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารต่อครั้ง ($\chi^2 = 21.86$, $\chi^2 = 16.57$, $\chi^2 = 16.53$, $\chi^2 = 9.67$ ตามลำดับ) บริการสั่งซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ ช่องทางการชำระเงิน บุคคลที่อยากพามารับประทาน ค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารต่อครั้ง ($\chi^2 = 28.20$, $\chi^2 = 22.68$, $\chi^2 = 10.06$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) การจัดป๊ายประชาสัมพันธ์หน้าร้าน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ ช่องทางการชำระเงิน ($\chi^2 = 18.72$) การจัดทำโปรโมชั่นการขาย เช่น ลดราคา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ ช่องทางการชำระเงิน เหตุผลสำคัญที่เลือกใช้บริการ ค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารต่อครั้ง สถานที่สะดวกรับประทาน ($\chi^2 = 26.90$, $\chi^2 = 21.46$, $\chi^2 = 15.18$, $\chi^2 = 8.46$ ตามลำดับ) การจัดกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่างๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ โอกาสในการเลือกใช้บริการ เวลาที่มักใช้บริการ ค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารต่อครั้ง ($\chi^2 = 34.05$, $\chi^2 = 27.44$, $\chi^2 = 14.11$ ตามลำดับ) การโฆษณาผ่านสื่อ เช่น อินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ ช่องทางการชำระเงิน ค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารต่อครั้ง ($\chi^2 = 13.70$, $\chi^2 = 12.94$ ตามลำดับ) และระบบสมาชิกเพื่อส่งข่าวเป็นข้อมูลในการสั่งอาหารครั้งต่อไป มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ บุคคลที่อยากพามารับประทาน ช่องทางการชำระเงิน ค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารต่อครั้ง ($\chi^2 = 32.88$, $\chi^2 = 29.29$, $\chi^2 = 20.11$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5) ด้านบุคคล (People) พนักงานมีความกระตือรือร้นในการให้บริการ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ รายการอาหารที่ชื่นชอบ ช่องทางการชำระเงิน ($\chi^2 = 22.33$, $\chi^2 = 17.18$ ตามลำดับ) พนักงานมีจำนวนเพียงพอในการให้บริการ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ โอกาสในการเลือกใช้บริการ ช่องทางการชำระเงิน ($\chi^2 = 19.78$, $\chi^2 = 9.80$ ตามลำดับ) และพนักงานมีมารยาทในการต้อนรับ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี

ได้แก่ รายการอาหารที่ชื่นชอบ โอกาสในการเลือกใช้บริการ ($\chi^2 = 24.28, \chi^2 = 22.61$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6) ด้านกระบวนการ (Process) ขั้นตอนในการรับออเดอร์อาหารมีความรวดเร็วถูกต้อง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ บุคคลที่อยากพามารับประทาน ช่องทางการชำระเงิน ($\chi^2 = 30.71, \chi^2 = 19.47$ ตามลำดับ) ขั้นตอนในการรับและทอนเงินมีความรวดเร็วถูกต้อง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ ช่องทางการชำระเงิน โอกาสในการเลือกใช้บริการ ($\chi^2 = 19.65, \chi^2 = 18.95$ ตามลำดับ) และขั้นตอนในการออกใบเสร็จรับเงินมีความรวดเร็วถูกต้อง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ ช่องทางการชำระเงิน โอกาสในการเลือกใช้บริการ บุคคลที่อยากพามารับประทาน ความถี่ของการใช้บริการ ($\chi^2 = 20.53, \chi^2 = 17.71, \chi^2 = 15.49, \chi^2 = 12.87$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ความสะอาดของร้านและการตกแต่งภายในมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ ความถี่ของการใช้บริการ ค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารต่อครั้ง ($\chi^2 = 19.14, \chi^2 = 12.07$ ตามลำดับ) บรรยากาศภายในร้านดี ไม่มีกลิ่นและความสว่างเพียงพอ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ ความถี่ของการใช้บริการ ($\chi^2 = 29.07$) ความเป็นระเบียบของอุปกรณ์ที่จัดวางบนโต๊ะ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ ความถี่ของการใช้บริการ ($\chi^2 = 17.75$) และการมีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ โอกาสในการเลือกใช้บริการ ($\chi^2 = 23.55$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 18 - 27 ปี จบระดับการศึกษาปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีสถานภาพโสด และมีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 30,001 - 50,000 บาทต่อเดือน สอดคล้องกับการศึกษาของสิรินทิพย์ หอมขจร (2556) พฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกอาหารเกาหลีในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21- 30 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้ต่อเดือน 25,000 บาทขึ้นไป

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตวิทยากับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ปัจจัยทางจิตวิทยาด้านแรงจูงใจ อาทิ การกระตุ้นจากภาพยนตร์ การได้รับแรงจูงใจจากสื่อโฆษณาต่างๆ ด้านการรับรู้ อาทิ การมีอาหารหลากหลายเมนู ด้านการเรียนรู้ อาทิ การมีประวัติความเป็นมาติดอยู่ในร้าน ด้านบุคลิกภาพ อาทิ การชอบลองอาหารรสชาติใหม่ๆ การชอบติดตามความทันสมัยของอาหาร ด้านทัศนคติ อาทิ ค่านิยมทางสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลีของผู้บริโภค ร้านโคโค่ปี พระราม 3 เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิภาดา แสงกล้า (2564) การศึกษากระแสนิยมวัฒนธรรมเกาหลีกับการบริโภคอาหารเกาหลีในสถานการณ์โควิด 19 กรณีศึกษาแฟรนไชส์เกาหลีในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า อาหารเกาหลีแทรกซึมเข้ามาในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ ทุกเรื่องมีฉากอาหารเข้ามาเป็นส่วนประกอบถือเป็นความตั้งใจของ

รัฐบาลเกาหลีที่ต้องการให้ซีรีส์เกาหลีเป็นสื่อหลักในการส่งออกวัฒนธรรม ทั้งนี้สื่อบันเทิงเกาหลีทั้งภาพยนตร์ ละคร รายการโทรทัศน์ นักร้อง ไอดอล ต่างมีบทบาทสำคัญในการสร้างความคุ้นเคยกับอาหารเกาหลีควบคู่ไปกับสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งอาหารที่ปรากฏในสื่อบันเทิงล้วนสร้างความน่าสนใจในการอยากที่จะลิ้มลองรสชาติ ตามแต่ในช่วงของการระบาดของโควิด 19 ได้สร้างแง่มุมเกี่ยวกับอาหารและความทรงจำของผู้บริโภค โดยชี้ให้เห็นว่าการรับรู้ถึงกลิ่นและรสชาติในอาหารเกาหลีสามารถรับรู้ถึงความทรงจำที่เคยเกิดขึ้นในอดีตได้ถึงแม้ว่าผู้บริโภคจะไม่ใช่คนท้องถิ่น แต่การรับรู้ถึงความทรงจำผ่านอาหารเกาหลีนั้นเกิดจากความชื่นชอบที่มีต่อวัฒนธรรมเกาหลี จึงทำให้ผู้บริโภครู้สึกมีประสบการณ์ร่วมทุกครั้งที่ได้รับประทานอาหารเกาหลี

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมการตลาด (7Ps) กับพฤติกรรมในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ล้วนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลีของผู้บริโภคร้านโคโคปี พระราม 3 เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร โดยปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้าน ผลิตภัณฑ์ อาทิ มีเมนูให้เลือกหลากหลายครบทุกประเภทที่ต้องการ วัตถุดิบที่ใช้ทำอาหารมีคุณภาพดี ภาชนะที่บรรจุมีเอกลักษณ์ของความเป็นเกาหลี ด้านราคา อาทิ อาหารมีราคาที่เหมาะสม มีเมนูอาหารที่แสดงราคาอย่างชัดเจน ราคาอาหารคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย อาหารมีราคาเป็นมาตรฐานเมื่อเทียบกับร้านอาหารอื่นๆ ด้านการจัดจำหน่าย อาทิ มีทำเลที่ตั้งใกล้แหล่งชุมชน/ที่พักอาศัย/ที่ทำงาน การเดินทางสะดวก มีบริการสั่งซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ ด้านการส่งเสริมการตลาด อาทิ มีการส่งเสริมการขาย เช่น ลดราคา การจัดทำกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่างๆ การโฆษณาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีระบบสมาชิกเพื่อส่งข่าวเป็นข้อมูลในการสั่งอาหารครั้งต่อไป ด้านบุคคล อาทิ มีพนักงานเพียงพอในการให้บริการ พนักงานมีความกระตือรือร้นในการให้บริการ พนักงานมีมารยาทในการต้อนรับ ด้านกระบวนการ อาทิ ขั้นตอนในการรับออเดอร์อาหาร การรับเงินและทอนเงิน และการออกใบเสร็จรับเงินมีความถูกต้องรวดเร็ว ด้านลักษณะทางกายภาพ อาทิ ความสะอาดของร้านและการตกแต่งภายใน บรรยากาศภายในร้านดี ไม่มีกลิ่น และมีความสว่างเพียงพอ ความมีระเบียบของอุปกรณ์ที่จัดวางบนโต๊ะ การมีระบบรักษาความปลอดภัย สอดคล้องกับการศึกษาของชุตติภา จันทศร และกิติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2560) การตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พบว่า คุณภาพวัตถุดิบมีคุณภาพที่ใช้ในการปรุงอาหาร และการให้บริการถูกต้องรวดเร็ว มีเมนูอาหารหลากหลาย พนักงานแต่งกายและบริการสุภาพเรียบร้อย มีอาหารที่มีรสชาติอร่อย และถูกสุขลักษณะ มีราคาเหมาะสม เป็นเหตุผลทำให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจใช้บริการดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1) ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารเกาหลีสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปปรับใช้ในการวางแผนกลยุทธ์การตลาดของกิจการเพื่อเพิ่มยอดขายและ/หรือรักษฐานลูกค้าต่อไป จากผลการศึกษาผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มักใช้บริการรับประทานที่ร้านในวันจันทร์ถึงศุกร์ ช่วงอาหารเย็น เวลา 18:00 น. เป็นต้นไป ดังนั้นกิจการสามารถวางแผนเพิ่มพนักงานให้บริการในเวลาดังกล่าว หรือจัดโปรโมชั่นราคาพิเศษเมนูคู่กับไก่ทอด เพื่อรักษากลุ่มลูกค้าประจำ และจัดกิจกรรมการส่งเสริมการตลาดในช่วงเวลาก่อน 18.00 น. เช่น แจกคูปองส่วนลด ลด 20% ทุกวันก่อนบ่ายสามโมง เป็นต้น เพื่อกระตุ้นยอดขาย ทั้งนี้กิจการสามารถเก็บ

ข้อมูลเพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการของผู้บริโภคได้ด้วยการจัดทำระบบสมาชิก และยังใช้เป็นช่องทางการติดต่อสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ แจกข้อมูลให้กับสมาชิกเพื่อรับสิทธิประโยชน์ได้อีกด้วย

2) ควรศึกษาข้อมูลจากร้านอาหารเกาหลีอื่นๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อจะได้ทราบข้อมูลของผู้บริโภคที่ใช้บริการกลุ่มตัวอย่างในร้านอื่น และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อผู้ประกอบการสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปปรับใช้ในการวางแผนธุรกิจร้านอาหารเกาหลี

3) ควรศึกษาความต้องการด้านการบริการหรือความคาดหวังของผู้ใช้บริการที่มีต่อผู้ประกอบการและจัดทำฐานข้อมูลผู้ให้บริการเพื่อการรักษาฐานลูกค้าเก่าของกิจการ และขยายกลุ่มลูกค้าเป้าหมายต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชุตินา จันทกร และ กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2560). การตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. บทความวิจัย.ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 (2017): มีนาคม-กรกฎาคม 2560.
- ปาริชาติ โชคเกิด. (2564). เกาหลีใต้ราชาแห่ง Soft Power ส่งออกวัฒนธรรมอาหารผ่านซีรีส์ สร้างยอดขายมหาศาล. สืบค้น 19 ธันวาคม 2564, จาก [https:// brandinside. asia/sort-power-of-south-korea-by-food-culture/](https://brandinside.asia/sort-power-of-south-korea-by-food-culture/)
- วิภาดา แสงกล้า. (2564). กระแสนิยมวัฒนธรรมเกาหลีกับการบริโภคอาหารเกาหลีในสถานการณ์โควิด 19 กรณีศึกษาแฟนละครเกาหลีในกรุงเทพฯ และปริมณฑล. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สิริทิพย์ หอมขจร. (2556). พฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกร้านอาหารเกาหลีในอำเภอเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- เอเดเชดเทรต. (2563). กรณีศึกษา ซีรีส์ Itaewon Class ทำให้โคซูจิ้งขาดตลาด. สืบค้น 19 ธันวาคม 2564, จาก <https://www.accesstrade.in.th>.
- Eukeik, E. E. (2019). อาหารเกาหลีบุกไทย CJ FOODS KOREA จับมือ A-BEST ตั้งเป้าให้ไทยเป็นฐานการผลิตอาหารเกาหลีส่งออกโลก. สืบค้น 19 ธันวาคม 2564, จาก <https://www.Marketeeronline.co>.
- Roscoe, T. J. (1975). Fundamental Research Statistics for the Behavioral Science, International Series in Decision Process, 2nd Edition, Holt, Rinehart and Winston, Inc., New York.

**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ และเป็นสาเหตุการเกิดหนี้ค้างชำระของสมาชิกเงินกู้
สหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์สุขสำราญ จำกัด จังหวัดระนอง**
**Factors Affecting the Outstanding Debts of Members of Amanah Suksamran
Credit Union Cooperative Limited, Ranong Province**

ผานิตย์ แสงหาสินทรัพย์^{1*}, วรชัย สิงห์ฤกษ์²
Phanit Sawanghasinsup^{1*}, Warachai Singharek²

¹สำนักงานสหกรณ์จังหวัดระนอง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง 85000

²สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

¹Ranong Provincial Cooperative Office, Mueang, Ranong 85000

²School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University, Pakkret, Nonthaburi 11120

*Corresponding author: NewmeP2534@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสี่ยงกับการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์สุขสำราญ จำกัด 2) หาสาเหตุและวัดระดับความสำคัญของสาเหตุที่ทำให้เกิดการค้างชำระหนี้ และ 3) ศึกษาปัญหาและให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการค้างชำระหนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์สุขสำราญ จำกัด ที่มีหนี้ค้างชำระจำนวน 108 ราย โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของสหกรณ์ และปัจจัยด้านพฤติกรรมชำระหนี้มีความสัมพันธ์ต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) สมาชิกให้ความสำคัญด้านนโยบายรัฐบาล ด้านสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 2019 ด้านการบริหารจัดการสหกรณ์ อยู่ในระดับมาก และ ด้านพฤติกรรมชำระหนี้ อยู่ในระดับปานกลาง 3) ปัญหาและให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการค้างชำระหนี้ของสมาชิก ปัญหาที่พบ คือ คณะกรรมการยังขาดความรู้ ความสามารถในการด้านสินเชื่อ การให้บริการยังไม่พร้อม และไม่มีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการอย่างเพียงพอ ข้อเสนอแนะควรมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายสินเชื่อให้บริการอย่างพอเพียงและควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการเงินกู้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ ปัจจัยเสี่ยง การค้างชำระหนี้ สหกรณ์เครดิตยูเนียน

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the relationship between risk factors and overdue debt payments among members of Amanah Suksamran Credit Union Cooperative Limited 2) find the causes and level of importance of the causes causing overdue payments. debt and 3) study problems and provide suggestions for resolving outstanding debt payments.

The population used in this study was 108 members of Amanah Suk Samran Credit Union Cooperative Limited with outstanding debts. The study was based on the entire population. The tool used for data collection is a questionnaire. Statistics used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation. and chi-square test.

The results of the study showed that 1) Economic and social factors of members Cooperative management factors and the debt repayment behavior factor has a statistically significant relationship with cooperative members' overdue debt payments. 2) Members give importance to government policy. Regarding the situation of the spread of the COVID-2019, cooperative management is at a high level and debt repayment behavior is at a moderate level 3) Problems and suggestions for solving the problem of overdue payments of members' debts. The problem found is that the committee still lacks knowledge. Ability in credit the service is not ready yet. and there are no adequate staff to provide services It is recommended that there should be enough loan officers to provide services and there should be continuous training and knowledge for the loan committee.

Keyword: Risk Factor Outstanding Debts Credit Union Cooperative

บทนำ

สหกรณ์เครดิตยูเนียนเองถือเป็นสถาบันการเงินรูปแบบหนึ่งที่มีสมาชิกเป็นบุคคลซึ่งประกอบอาชีพที่หลากหลายหรือมีถิ่นที่อยู่อาศัยในชุมชนเดียวกัน โดยจัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมให้สมาชิกมีแหล่งออมเงินที่มีผลตอบแทนเป็นการจูงใจ และเปิดให้สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินได้เมื่อเกิดความจำเป็น ซึ่งมีบทบาทสำคัญเช่นเดียวกับสถาบันการเงินอื่นๆในการให้สินเชื่อให้กับสมาชิกของสหกรณ์ และจากข้อมูลของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ปริมาณธุรกิจสหกรณ์เครดิตยูเนียนปี 2564 มีปริมาณธุรกิจสินเชื่อ จำนวน 25,223.24 ล้านบาท (รายงานประจำปี 2564, กรมส่งเสริมสหกรณ์) ซึ่งสูงที่สุดในทุกธุรกิจของสหกรณ์เครดิตยูเนียน โดยสมาชิกของสหกรณ์เครดิตยูเนียน มีความหลากหลายทางด้านอาชีพและรายได้ซึ่งได้รับผลกระทบที่แตกต่างกันไปตามบริบทของตนเอง จนทำให้เกิดปริมาณหนี้ค้างเพิ่มขึ้นทุกปี สำหรับสหกรณ์เครดิตยูเนียนอمانةหส์สุขสำราญ จำกัด ในปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2564 สหกรณ์มีปริมาณการค้างชำระหนี้ 108 ราย คิดเป็นร้อยละ 100 (รายงานประจำปี 2564 สหกรณ์เครดิตยูเนียนอمانةหส์สุขสำราญ จำกัด) กล่าวคือ เป็นยอดเงินกู้ทั้งหมดของสมาชิก ส่งผลทำให้สหกรณ์มีผลการดำเนินงานขาดทุนเกินกึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้น ซึ่งหากไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อาจส่งผลทำให้สหกรณ์ต้องเลิกการดำเนินกิจการ ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นจึงนำไปสู่การดำเนินงานวิจัยเพื่อหาสาเหตุของการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์ว่าเกิดจากปัจจัยใดบ้างเพื่อสหกรณ์จะได้นำผลการศึกษไปประกอบในการวางแผนบริหารจัดการธุรกิจสินเชื่อ การกำหนดนโยบายการให้สินเชื่อ และการติดตามลูกหนี้ที่ค้างชำระให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างสูงสุด รวมถึงเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมสหกรณ์สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปวางแผนในการแนะนำ ส่งเสริมสหกรณ์เครดิตยูเนียนอمانةหส์สุขสำราญ จำกัด ให้สามารถผ่านพ้นวิกฤตปัญหาหนี้ค้างชำระ และดำเนินกิจการเพื่ออำนวยประโยชน์แก่สมาชิกต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสี่ยงกับการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์สุขสำราญ จำกัด
2. เพื่อหาสาเหตุและวัดระดับความสำคัญของสาเหตุที่ทำให้เกิดการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์สุขสำราญ จำกัด
3. เพื่อศึกษาปัญหาและให้ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์สุขสำราญ จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ และเป็นสาเหตุการเกิดหนี้ค้างชำระของสมาชิกเงินกู้สหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์สุขสำราญ จำกัด จังหวัดระนอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการวิจัยแบบไม่ทดลอง โดยเป็นประเภทการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง เพื่อหาความเป็นเหตุเป็นผล

2. ประชากรในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์สุขสำราญ จำกัด ที่มีหนี้ค้างชำระ จำนวน 108 คน โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยลักษณะของแบบสอบถามจะเป็นแบบคำถามทั้งแบบปลายเปิดและปลายปิด

4. การทดสอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ดังนี้

- 1) นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ทำการตรวจทานความถูกต้องและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
- 2) ปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
- 3) นำแบบสอบถามปรับแก้ไขแล้วไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย แล้วนำมาปรับปรุงแบบสอบถามเพื่อให้สอดคล้องและง่ายต่อผู้ตอบจากการทดสอบได้ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach's Alpha ซึ่งมีค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด เท่ากับ 0.828

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอในรูปของค่าร้อยละและการบรรยายประกอบ

2.) สาเหตุและวัดระดับความสำคัญของสาเหตุที่ทำให้เกิดการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์สุขสำราญ จำกัด ระดับความสำคัญของสาเหตุที่ทำให้เกิดการค้างชำระหนี้ของสมาชิกโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายข้อคำถาม ภาพรวมกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1981, p. 182) ดังรายละเอียด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความสำคัญน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความสำคัญน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความสำคัญปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับความสำคัญมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับความสำคัญมากที่สุด

3) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าไคสแควร์ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 84.30 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.60 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 76.90 การศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับ ป.4-ป.6 คิดเป็นร้อยละ 38.90 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่ 14 ปี คิดเป็นร้อยละ 75.09 ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 39.80 มีสมาชิกในครอบครัว 4 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 60.20 และมีบุคคลในการอุปการะ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 34.30

ข้อมูลปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสังคม ส่วนใหญ่มีระดับรายได้ต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.40 มีระดับรายจ่ายต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.40 มีภาระหนี้สินรวมทั้งหมด ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.30 เป็นภาระหนี้สินกับสถาบันการเงินอื่นที่มีใช้สหกรณ์ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.70 มีภาระผ่อนชำระหนี้รวมทุกสถาบัน (ทั้งในและนอกระบบ) ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.00 มีภาระผ่อนชำระหนี้กับสหกรณ์ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 75.90 และส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินจากสหกรณ์เพื่อนำไปหมุนเวียนในกิจการ คิดเป็นร้อยละ 56.50 นำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงิน คิดเป็นร้อยละ 96.30 และมีแหล่งเงินกู้ยืมอื่นที่มีใช้จากสหกรณ์ คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 46.30

ข้อมูลภาระการค้างหนี้กับสหกรณ์ พบว่า ส่วนใหญ่มีเงินประเภทเงินยืมสามัญ คิดเป็นร้อยละ 72.90 จำนวนหนี้ค้างกับสหกรณ์รวมทั้งสิ้น 5,001 – 20,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.10 และมีระยะเวลาการค้างชำระหนี้กับสหกรณ์ 9 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.00

สำหรับการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสี่ยงกับการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์สุขสำราญ จำกัด ประกอบด้วย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสี่ยงกับการค้างชำระหนี้ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาล ปัจจัยด้านสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 2019 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการสหกรณ์ และปัจจัยด้านพฤติกรรมชำระหนี้กับการเกิดหนี้ค้างชำระของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์สุขสำราญ จำกัด จังหวัดระนอง มีดังนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยด้านอาชีพเพียงด้านเดียวที่มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

1.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ปัจจัยด้านรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ของสมาชิกที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ปัจจัยรายจ่ายต่อเดือน ภาระผ่อนชำระหนี้สินรวมทุกสถาบันต่อเดือน ภาระผ่อนชำระหนี้สินกับสหกรณ์ต่อเดือน ภาระผ่อนชำระหนี้สินรวมต่อเดือน ภาระหนี้สินกับสถาบันการเงินอื่นที่มีใช้สหกรณ์ และ การนำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงิน มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ของสมาชิกที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

1.3 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของสหกรณ์ พบว่า ปัจจัยความสะดวกสบายในการชำระหนี้ มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ของสมาชิกที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ขณะที่ปัจจัยเจ้าหน้าที่รับชำระหนี้ปฏิบัติงานล่าช้า ปัจจัยเจ้าหน้าที่ไม่อธิบายเงื่อนไขในสัญญาเงินยืมให้ชัดเจน และปัจจัยเจ้าหน้าที่ขาดความสนใจในการติดตามทวงถามเมื่อถึงกำหนดชำระ มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ของสมาชิกที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

1.4 ปัจจัยด้านพฤติกรรมการชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์ พบว่า สมาชิกนำเงินที่จะชำระหนี้สหกรณ์ไปจ่ายชำระหนี้อื่นก่อน สมาชิกนำเงินกู้จากสหกรณ์ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ สมาชิกมีรายจ่ายมากกว่ารายได้ สมาชิกมีปัญหาครอบครัว และสมาชิกลาออกจากงาน/ตงงาน/ว่างงาน มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ของสมาชิกที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2. การหาสาเหตุและระดับความสำคัญของสาเหตุที่ทำให้เกิดการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์สุขสำราญ จำกัด มีดังนี้

2.1 ด้านนโยบายรัฐบาล พบว่า สมาชิกให้ความสำคัญด้านนโยบายรัฐบาลอยู่ในระดับมาก โดยเรื่องรายจ่ายค่าสาธารณูปโภคขึ้นราคาสูง อยู่ในระดับมากที่สุด และการเปลี่ยนแปลงของภาครัฐส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจชำระหนี้ มาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 2019 เช่น การควบคุมการเดินทาง และการปิดห้างร้านต่างๆ อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 2019 พบว่า สมาชิกให้ความสำคัญด้านสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 2019 อยู่ในระดับมาก โดยเรื่องราคาวัตถุดิบสูงขึ้น มีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น มีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น เช่น ต้องซื้อเทปเล็ดให้บุตรหลานใช้ในการเรียนออนไลน์ รายได้ไม่พอใช้จนต้องก่อหนี้เพิ่ม รายได้ลดลง/ถูกเลิกจ้าง และการติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร เพราะต้องรักษาระยะห่าง และมีการติดเชื้อเพิ่มมากขึ้น อยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการบริหารจัดการของสหกรณ์ พบว่า สมาชิกให้ความสำคัญด้านการบริหารจัดการของสหกรณ์ อยู่ในระดับมาก โดยเรื่องเงื่อนไขระยะเวลาการชำระคืนสั้นเกินไป ไม่มีบุคลากรในการแนะนำข้อมูลการชำระหนี้ ความสะดวกสบายในการชำระหนี้ เช่น ชำระหนี้ได้ง่ายหลายช่องทาง เงินงวดผ่อนชำระสูงเกินไป การติดตามเร่งรัดหนี้สินไม่เป็นระบบ อยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านพฤติกรรมการชำระหนี้ พบว่า สมาชิกให้ความสำคัญด้านพฤติกรรมการชำระหนี้ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีพฤติกรรมเรื่องการนำเงินที่จะชำระหนี้สหกรณ์ไปจ่ายชำระหนี้อื่นก่อน และ การปัญหาด้านสุขภาพ หรือทุพพลภาพจนเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ อยู่ในระดับมาก

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียน อามานะห์สุขสำราญ จำกัด พบว่า มีสมาชิกสหกรณ์บางรายมักจะนำเงินกู้ที่ได้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ และสมาชิกมีหนี้สินล้นพ้นตัว ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังมานาน ส่วนคณะกรรมการยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดความสามารถในด้านสินเชื่อ ตลอดจนไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำของสหกรณ์ที่จะคอยให้บริการแก่สมาชิก รวมถึงการให้บริการยังไม่พร้อมเท่าที่ควร ส่วนข้อเสนอแนะควรมีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกในการขอสินเชื่อและการใช้เงินให้ตรงตามวัตถุประสงค์ และสหกรณ์ควรหาอาชีพเสริมแก่สมาชิกสำหรับผู้ที่ไม่มีรายได้น้อยเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้พอเพียงแก่การดำรงชีวิตต่อไป

การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การอภิปรายผล

1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสี่ยงกับการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์สุขสำราญ จำกัด

1) ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ อาชีพ เพียงปัจจัยเดียว ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัชดาภรณ์ บุญวงศ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้เงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรกระบี่ จำกัด จังหวัดระนอง พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้เงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุของสมาชิกและระยะเวลาการเป็นสมาชิก

2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ของสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และมีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ของสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ได้แก่ รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ภาระผ่อนชำระหนี้สินรวมทุกสถาบันต่อเดือน ภาระผ่อนชำระหนี้สินกับสหกรณ์ต่อเดือน ภาระผ่อนชำระหนี้สินรวมต่อเดือน ภาระหนี้สินกับสถาบันการเงินอื่นที่มีใช้สหกรณ์ และการนำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงิน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุเมธา สืบชาติ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรจะนะ จำกัด จังหวัดสงขลา พบว่า รายได้จากการเกษตร รายได้อื่น รายจ่ายจากการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการชำระคืนเงินกู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชดาภรณ์ บุญวงศ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้เงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรกระบี่ จำกัด จังหวัดระนอง พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้เงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ประเภทเงินกู้ รายได้จากการประกอบอาชีพ ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และครอบครัวของสมาชิกมีหนี้กับสถาบันอื่น และปัจจัยด้านสังคมของสมาชิก ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัว 2-3 คน และ 4-5 คน และส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลของสมาชิกในกลุ่มเดียว

3) ปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาล มีความสัมพันธ์ต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ ความล่าช้าในการออกมาตรการรับมือกับสถานการณ์ ส่งผลให้เหตุการณ์ทวีความรุนแรงและยืดเยื้อ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรัสวดี บรรพตเสถ (2558) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการชำระหนี้สินเชื่อประชาชน ลูกค้านาคารอสมสิน สาขา อุบลราชธานีจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยภายนอกธนาคารมีผลต่อความสามารถในการชำระ สินเชื่อประชาชน ได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจ ความต้องการเปลี่ยนแปลง

ตามเทคโนโลยี เช่น โทรศัพท์ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภัยธรรมชาติ นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการบริโภค อัตราเงินเฟ้อ นโยบายรัฐเกี่ยวกับการลงทุน ปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

4) ปัจจัยด้านสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 2019 มีความสัมพันธ์ต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ ราคาวัตถุดิบสูงขึ้น การติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร เพราะต้องรักษาระยะห่าง และมีการติดเชื้อเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับอุปสรรค ขุนทอง และคณะ วาริ จันโต และอัจฉรา หล่อตระกูล (2558) ศึกษาเรื่อง มูลเหตุการค้างชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้าสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนนทบุรี จำกัด พบว่า มูลเหตุของการค้างชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้าสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนนทบุรี จำกัด (ปัจจัยภายนอก) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการพบว่าภาวะเศรษฐกิจซบเซาหรือตกต่ำมีคู่แข่งเพิ่มขึ้นมากขึ้นต้นทุนที่ใช้ในการผลิตเพิ่มสูงขึ้นแต่ไม่สามารถเพิ่มราคาสินค้าได้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยของบ้านเมืองมีการเปลี่ยนแปลงเครื่องจักรทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มสูงขึ้นมีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมในการบริโภคสินค้าลูกค้าแต่ละคนมีค่านิยมในการบริโภคสินค้าที่แตกต่างกันและผลผลิตหรือสินค้าได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ และสอดคล้องกับ สุรพล ไหลมี (2559) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ทำให้เกิดดอกเบี้ยค้างรับของเงินกู้ประจำกรณีศึกษาธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขานนทบุรีเชียงใหม่ ได้ศึกษาจากกลุ่มลูกหนี้เงินกู้ประจำที่ค้างชำระดอกเบี้ยตั้งแต่ 1 งวดขึ้นไป ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2537 จำนวน 53 ราย ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขานนทบุรี จากการศึกษพบว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดดอกเบี้ยค้างรับของลูกค้าหนี้ส่วนใหญ่ คือ ด้านปัจจัยภายนอก โดยเรียงตามลำดับความสำคัญ คือ เกิดจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลและภัยธรรมชาติ ตามลำดับ

5) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของสหกรณ์ มีความสัมพันธ์ต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ความสะดวกสบายในการชำระหนี้ และมีความสัมพันธ์ต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ได้แก่ เจ้าหน้าที่รับชำระหนี้ปฏิบัติงานล่าช้า เจ้าหน้าที่ไม่อธิบายเงื่อนไขในสัญญาเงินยืมให้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญพจน์ บุญกาวิณ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการติดตามหนี้ค้างชำระไม่เกิน 90 วัน ของลูกหนี้บัตรเครดิต ธนาคารออมสิน พบว่ากระบวนการติดตามหนี้ยังขาดประสิทธิภาพ ขาดการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และบุคลากรบางส่วนยังขาดความชำนาญการ ขาดทักษะด้านการติดตามหนี้ รวมถึงการคัดสรรลูกค้ากระบวนการอนุมัติสินเชื่อบัตรเครดิต ยังไม่มีความชำนาญมีผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าหนี้ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสมฤดี บัวกิ่ง พินิจ ดวงจินดา และอรจันทร์ ศิริโชติ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองสงขลา จำกัด พบว่า การบริหารงานของสหกรณ์เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองสงขลา จำกัด และผลการศึกษาของนันทวรรณ บุญทอง (2556: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อหนี้เงินกู้ระยะสั้นค้างชำระของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ป่าน้ำขาว จำกัด จังหวัดระนอง พบว่า ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของสหกรณ์ไม่มีผลต่อหนี้เงินกู้ระยะสั้นค้างชำระ ได้แก่ การตรวจสอบการใช้เงินกู้ และการติดตามทวงหนี้อย่างต่อเนื่อง

6) ปัจจัยด้านพฤติกรรมการชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์ มีความสัมพันธ์ต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ สมาชิกนำเงินที่จะชำระหนี้สหกรณ์ไปจ่ายชำระหนี้อื่นก่อน สมาชิกนำเงินกู้จากสหกรณ์ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ สมาชิกมีรายจ่ายมากกว่ารายได้ สมาชิกมีปัญหาครอบครัว และสมาชิก

ลาออกจากงาน/ตงงาน/ว่างงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภกร อิมสุข (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผัดขันธ์ชำระหนี้ของลูกหนี้สินเชื่อสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) กล่าวว่ารายได้ของลูกหนี้ ต่อเดือน และรายจ่ายของลูกหนี้ต่อเดือนมีผลกระทบต่อปัจจัยที่ทำให้เกิดการผัดขันธ์ชำระหนี้ แต่ไม่สอดคล้องในส่วนของตัวเองอายุ อาชีพ สถานภาพ จำนวนบุคคลที่อยู่ในอุปการะวงเงินกู้ สัดส่วนเงินผ่อนชำระต่อรายได้ ระยะเวลาในการชำระคืนเงินต้น การแบ่งงวด การชำระ และวัตถุประสงค์การใช้สินเชื่อไม่มีผลกระทบต่อปัจจัยที่ทำให้เกิดการผัดขันธ์ชำระหนี้ แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของจรูญรัตน์ ตรีการศิริรินทร์ (2540) ศึกษาถึงระดับความสำคัญของคะแนนรวมปัจจัยต่างๆที่ส่งผลทำให้เกิดการค้างชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย และลูกหนี้ไม่สามารถคืนธนาคารได้ตามกำหนด พบว่า ปัจจัยที่เกิดจากปัญหาของตัวลูกหนี้ที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ธนาคารคือ เกิดจากลูกหนี้แบกภาระหนี้เกินกำลัง มีหนี้ภายนอกสูงและสัดส่วนของเงินกู้กับเงินลงทุนสูงเกินไป

2 ระดับความสำคัญของสาเหตุที่ทำให้เกิดการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์สุขสำราญ จำกัด

1) ด้านนโยบายรัฐบาล สมาชิกให้ความสำคัญด้านนโยบายรัฐบาลอยู่ในระดับมาก โดยเรื่องรายจ่ายค่าสาธารณูปโภคขึ้นราคาสูง อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาริษา โพชนุกูล (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร ธ.ก.ส. สาขาระนอง จังหวัดสงขลา โดยพบว่า ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจ การเกิดภัยธรรมชาติ และนโยบายของรัฐส่งผลกระทบต่อภาระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรในระดับมาก

2) ด้านสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 2019 อยู่ในระดับมาก โดยราคาวัตถุดิบสูงขึ้น มีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ มีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น เช่น ต้องซื้อเทปเล็คให้บุตรหลานใช้ในการเรียนออนไลน์ รายได้ไม่พอใช้จนต้องก่อหนี้เพิ่ม รายได้ลดลง/ถูกเลิกจ้าง และการติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร เพราะต้องรักษาระยะห่าง และมีการติดเชื้อเพิ่มมากขึ้น อยู่ในระดับมาก มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสาวินี เพ็งธรรม และศิวฤทธิ์ สุนทรเสณี (2563) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้ค้างชำระสินเชื่อธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินเขตชัยภูมิ กล่าวว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม มีผลต่อการเกิดหนี้ค้างชำระของธนาคารอยู่ในระดับมาก

3) ด้านการบริหารจัดการสหกรณ์ อยู่ในระดับมาก โดยเงื่อนไขระยะเวลาการชำระคืนสั้นเกินไป ไม่มีบุคลากรในการแนะนำข้อมูลการชำระหนี้ ความสะดวกสบายในการชำระหนี้ เช่น ชำระหนี้ได้ง่ายหลายช่องทาง เงินงวดผ่อนชำระสูงเกินไป การติดตามเร่งรัดหนี้สินไม่เป็นระบบ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติกาณ์ บุตรพื้ง (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกในสหกรณ์ภาคการเกษตร จังหวัดสุโขทัย ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกในสหกรณ์ภาคการเกษตร จังหวัดสุโขทัย โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการบริหารงานของสหกรณ์ด้านการค้างชำระหนี้และด้านวงเงินในการค้างชำระ ตามลำดับ

4) ด้านพฤติกรรมกรรมการชำระหนี้ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีพฤติกรรมเรื่องการนำเงินที่จะชำระหนี้สหกรณ์ไปจ่ายชำระหนี้อื่นก่อน และ การปัญหาด้านสุขภาพ หรือทุพพลภาพจนเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีวัลย์ นิราช (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง

ปัจจัยของการค้างชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้ายาการค้าในจังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกิดจากตัวผู้กู้มีอิทธิพลต่อการเกิดหนี้ค้างชำระมากที่สุด มีรายได้ลดลง มีหนี้สินหลายทาง มีภาระผ่อนชำระหลายทางและนำเงินไปชำระหนี้อื่นก่อน

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ควรมีการวางระบบสินเชื่ออย่างรัดกุม และเป็นระบบโดยการวิเคราะห์การให้สินเชื่อโดยนำปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และเป็นสาเหตุต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกที่ได้จากการศึกษามาใช้ประกอบในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อแก่สมาชิก กำหนดผู้รับผิดชอบรับชำระหนี้ให้ชัดเจน รวมถึงสถานที่และระยะเวลาในการรับชำระหนี้ และนำข้อมูลเข้าที่ประชุมคณะกรรมการเป็นประจำทุกเดือนเพื่อติดตามความคืบหน้าในการรับชำระหนี้ รวมทั้งปัญหาในการรับชำระหนี้ของสมาชิกแต่ละรายเพื่อหาแนวทางแก้ไขได้ทันต่อเวลา

1.2 ควรทำการมอบหมายให้กรรมการที่มีความรู้ ความสามารถและเข้าใจบทบาทหน้าที่ ทำหน้าที่เกี่ยวกับสินเชื่อ เพื่อสามารถให้บริการด้านสินเชื่อแก่สมาชิกได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

1.3 ควรส่งเสริมการลดต้นทุนทางการผลิตแก่สมาชิก ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่าสมาชิกกว่าร้อยละ 40 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งมีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ของสมาชิก โดยส่งเสริมให้สมาชิกลดต้นทุนในการผลิต จัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนเพื่อสามารถวางแผนการรับจ่ายได้อย่างชัดเจนขึ้น และจัดอบรมอาชีพเสริมให้แก่สมาชิก เพื่อเพิ่มช่องทางในการสร้างรายได้ให้แก่สมาชิก

1.4 ข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งพบว่าปัจจัยการผลิตมีราคาสูงเป็นสาเหตุให้เกิดหนี้ค้างชำระ ดังนั้นสหกรณ์ควรเพิ่มธุรกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่ายให้แก่สมาชิกโดยจัดหาปัจจัยการผลิตมาจำหน่ายในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาดให้แก่สมาชิก เพื่อช่วยลดต้นทุนอีกทางหนึ่ง

2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงปัจจัยด้านต่างๆ ซึ่งอาจมีผลต่อการค้างชำระหนี้เงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์ โดยลงรายละเอียดให้ชัดเจน เช่น ด้านการบริหารจัดการภายในของสหกรณ์ เพื่อได้รายละเอียดที่สามารถนำมาปรับปรุงการดำเนินงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาในด้านอื่นๆเพิ่มเติม เช่น ความพึงพอใจ ทักษะคติ ฯลฯ และศึกษาข้อมูลจากองค์กรอื่นๆ ที่มีการเกิดหนี้ค้างชำระ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงให้สหกรณ์มีประสิทธิภาพต่อไป

2.3 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาจากข้อมูลในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ จึงควรมีการศึกษาข้อมูลจากสมาชิกของสหกรณ์เป็นระยะ ๆ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขพฤติกรรมที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์ได้มากขึ้น

2.4 ควรศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่ม เช่น การสัมภาษณ์สมาชิกที่เป็นลูกหนี้เงินกู้ของสหกรณ์ฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการค้างชำระหนี้ และเป็นแนวทางสำหรับสหกรณ์ในการช่วยเหลือลูกหนี้ของสหกรณ์ต่อไป

2.5 ควรศึกษาเปรียบเทียบถึงพฤติกรรมในการชำระหนี้ของสมาชิกที่ผิดนัดชำระหนี้กับสมาชิกที่เป็นหนี้ปกติของสมาชิกสหกรณ์ฯ เพื่อที่จะหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการด้านธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2564). สารสนเทศสหกรณ์นอกภาคการเกษตร รายงานประจำปี 2564, กรุงเทพฯ.
- จรรยาวัจน์ ตระการศิรินนท์.(2540). ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาการชำระหนี้ของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่.เชียงใหม่:
การค้นคว้าอิสระ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด. ประวัติเครดิตยูเนียนในประเทศไทย สืบค้น 5 มีนาคม 2565 , จาก
<https://www.cultthai.coop/cultthai/index.php/2017-05-24-02-43-05/cu-history1-2>
- จิตติกานต์ บุตรพึ้ง (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกในสหกรณ์ภาคการเกษตร จังหวัดสุโขทัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- นันทภรณ์ บุญทอง. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อหนี้เงินกู้ระยะสั้นค้างชำระของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินป่าน้ำขาว จำกัด
จังหวัดระนอง (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปัญจพาน์ บุญกาวิณ. (2563).ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการติดตามหนี้ค้างชำระไม่เกิน 90 วันของลูกหนี้บัตรเครดิต ธนาคารอมสิน.
การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่15 ,495-510. จาก <https://rsujournals.rsu.ac.th/index.php/rgrc/article/download/1741/1339/>
- รชต ตั้งนารักษ์กิจ. (18 มกราคม 2565). แจงสี่เบี้ย. กรุงเทพธุรกิจ.
- รัชดาภรณ์ บุญวงศ์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้เงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรกระบี่ จำกัด จังหวัดระนอง วิทยานิพนธ์
ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์สุขสำราญ จำกัด. (2564). รายงานกิจการประจำปี 2564. ระนอง: สหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์
สุขสำราญ จำกัด.
- ศุภกร อิมสุข. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผัดขังชำระหนี้ของลูกหนี้สินเชื่อ สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน).
การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีวัลย์ นิราษ. (2551). ปัจจัยของการค้างชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้านาคารของรัฐในจังหวัดลำพูน. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตร์
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมฤดี บัวกิ่ง พินิจ ดวงจินดา และอรจันทร์ ศรีโชติ.(2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองสงขลา
จำกัด. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สาวินี เพ็งธรรม และศิวฤทธิ์ สุนทรเสณี. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้ค้างชำระสินเชื่อธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินเขต
ชัยภูมิ. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- สุรัสวดี บรรพตเสต (2558) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้สินเชื่อประชาชน ลูกค้านาคารออมสิน สาขา อุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- สุรพล ไหลมี. (2559). ปัจจัยที่ทำให้เกิดดอกเบี้ยค้างรับของเงินกู้ประจำ: กรณีศึกษานาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขากอนสุเทพ
เชียงใหม่.วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุเมธา สืบชาติ. (2551). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรจะนะ จำกัด จังหวัดสงขลา. การศึกษา
ค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อารีชา โพนกุล. (2559).ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการผัดชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร ธ.ก.ส. สาขาจะโนด จังหวัดสงขลา สารนิพนธ์
ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- อุบลวรรณ ขุนทอง วารี จันโต และ อัจฉรา หล่อตระกูล. (2558). มูลเหตุการค้างชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้านาคารออมทรัพย์ครุฑนบุรี
จำกัด.วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต.ปีที่ 10 ฉบับที่ 1, 21-30.
- ฤทัยรัตน์ ดวงชื่น (2558) ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการชำระหนี้เงินกู้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาจอมบึง
จังหวัดราชบุรี วิทยานิพนธ์ปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____.(2565).รายงานกิจการประจำปี 2564 สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2564. สหกรณ์เครดิตยูเนียนอามานะห์
สุขสำราญ จำกัด.ระนอง.

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพิ่มมูลค่าต้นชวนชมในจังหวัดนนทบุรี

Local Wisdom of Value added in *Adenium obesum* (Forssk.) Roem. & Schult in Nonthaburi Province.

บุณทริกา นันทา¹
Buntarika Nuntha¹

¹ ศูนย์การเรียนรู้วิชาการเกษตรในเมือง สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี 11120

¹ Urban Agriculture Learning Center, School of Agriculture and Cooperatives Sukhothai Thammathirat Open University
Nonthaburi 11120

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการเพิ่มมูลค่าต้นชวนชมของเกษตรกรในจังหวัดนนทบุรี งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกชวนชมในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 10 ราย เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกชวนชมมีการเพิ่มมูลค่าต้นชวนชมโดย 1) การปลูกชวนชมด้วยการเพาะเมล็ดเพื่อให้ได้โขดหรือโคนต้นที่พองโต 2) การต่อกิ่งหรือการเปลี่ยนยอดชวนชมโดยใช้ต้นกิ่งของต้นพันธุ์ดีเสียบบนต้นที่มีโคนสวยงาม การต่อกิ่งสามารถทำได้ 2 วิธี คือ ต่อกิ่งแบบเข้าเตี้ย และการต่อกิ่งแบบไม่เข้าเตี้ย 3) การตัดกิ่ง ลำต้น และรากชวนชม และทำให้ต้นชวนชมขายในรูปแบบบอนไซ

คำสำคัญ: ชวนชม ภูมิปัญญาการเพิ่มมูลค่า ชวนชมกระถาง

Abstract

The purpose of this study was to study the local wisdom of value added in *Adenium obesum* (Forssk.) Roem. & Schult in Nonthaburi Province. This was qualitative research; the study population was 10 *Adenium* growers. The data collection tool was a semi-structured interview form for in-depth interviews. Data were analysed through content analysis. The results showed that the value added of *Adenium* was done by using 3 methods. 1) Growing plants from the seeds in order to get big and beautiful caudex. 2) Grafting or changing to a new variety; two methods were done by the grower (1) Saddle grafting and (2) Flat cut grafting. 3) *Adenium* bonsai

Keyword *Adenium*, Local Wisdom of Value added, *Adenium* pot.

บทนำ

ชวนชม (*Adenium spp.*) เป็นพืชที่มีการพบครั้งแรกที่ทางภาคตะวันออกของทวีปแอฟริกาและแถบแทนซาเนียและเคนยา สำหรับประเทศไทยมีหลักฐานการปลูกชวนชมโดยพบเห็นจากในพระราชวังและวังของเจ้านาย มีรายงานว่า พระนางเธอลักษมีลาวัณ พระมเหสีองค์ที่ 2 ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นเจ้านายองค์แรกที่ได้ทรงนำพันธุ์ชวนชมเข้าไปปลูกในพระตำหนักลักษมีวิลาส แต่ไม่ทราบว่าทรงนำมาจากที่ใด และประทานชื่อว่า ชวนชม คาดว่าประเทศไทยมีการปลูกเลี้ยงชวนชมมาแล้วก่อนสมัยรัชกาลที่ 6 ชวนชมเป็นต้นไม้ที่มีความสวยงามทั้งดอกและลำต้น โดยเฉพาะลำต้นที่มีโคนต้น เรียกว่า โขด โดยชวนชมบางพันธุ์มีโขดสวยงามและสามารถตัดให้เป็นรูปทรงที่ต้องการ ทำให้เป็นที่ชื่นชอบและเป็นที่ต้องการของผู้พบเห็น เนื่องจากความสวยงามทั้งดอกที่มีสีสันหลากหลายทั้งสีชมพู สีแดง สีเหลือง และลำต้นที่มีความสวย อีกทั้งปัจจุบันต้นชวนชมที่มีในท้องตลาดมีสายพันธุ์ให้เลือกหลากหลายทั้งสายพันธุ์ที่มีต้นใหญ่และสายพันธุ์ที่ต้นเล็กทำให้กลุ่มลูกค้ากว้างขึ้นไม่เพียงเฉพาะผู้ที่พื้นที่สำหรับวางต้นไม้เป็นบริเวณกว้างเท่านั้นแต่ยังเหมาะกับผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีขนาดเล็ก เช่น อพาร์ทเมนต์ ก็สามารถปลูกได้ ทำให้ชวนชมเป็นที่ต้องการของทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ โดยมีการส่งออกไปยังหลายประเทศ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย ญี่ปุ่น จีน และอินเดีย เป็นต้น

จังหวัดนนทบุรีมีเกษตรกรปลูกเลี้ยงชวนชมมาเป็นระยะเวลาาน เกษตรกรในพื้นที่ที่มีประสบการณ์และความชำนาญในการปลูกชวนชม และมีเทคนิคในการเพิ่มมูลค่าให้กับต้นชวนชม โดยทั่วไปแล้วการเพิ่มมูลค่าให้กับไม้ดอกกระถางที่ง่ายที่สุดและเกษตรกรหรือพ่อค้าคนกลางนิยมทำคือ การเปลี่ยนจากถุงพลาสติกดำเป็นกระถางพลาสติกที่มีความสวยงาม หรือเปลี่ยนจากกระถางพลาสติกเป็นกระถางดินเผา กระถางเซรามิกที่มีความสวยงาม นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มมูลค่าโดยวิธีการอื่นด้วยเช่น การเสียบยอดและต่อกิ่งเพื่อเปลี่ยนพันธุ์เพิ่มความหลากหลายให้ได้ดอกชวนชมที่สวยงามและมีหลายสีในต้นเดียว เป็นต้น ดังนั้นเพื่อรวบรวมภูมิปัญญาการเพิ่มมูลค่าชวนชมของเกษตรกรผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาการเพิ่มมูลค่าชวนชมเพื่อเป็นแนวทางให้กับเกษตรกรหรือผู้สนใจได้เรียนรู้และนำไปใช้ในการเพิ่มมูลค่าของชวนชมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการเพิ่มมูลค่าชวนชมของเกษตรกรในจังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกชวนชมในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 10 ราย เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร 2) ภูมิปัญญาการจัดการการผลิตชวนชมของเกษตรกร 3) การเพิ่มมูลค่าสินค้าชวนชม และการเตรียมต้นไม้ออกสู่ตลาด 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

เกษตรกรทั้งหมดเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 45 ปี มีประสบการณ์ในการปลูกชวนชมเฉลี่ย 24 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ ผลิตชวนชม โดยเกษตรกรบางรายที่มีการปรับสัดส่วนการปลูกชวนชมกับไม้ประดับอื่น เช่น ลั่นทม มอนสเตรา หน้าวัวใบ อินทผลัม เป็นต้น แหล่งเงินทุนที่ใช้เป็นเงินทุนของตนเอง มูลเหตุจูงใจในการตัดสินใจปลูกชวนชมเป็นความชอบส่วนตัว ความสวยงามของชวนชม และเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ลักษณะสินค้าที่ขายมี 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ขายต้นต่อชวนชม 2) ชวนชมกระถางที่มีดอกสวยงามเปลี่ยนยอดแล้ว 3) ขายต้นชวนชมให้พ่อค้าคนกลางแล้วนำไปเปลี่ยนกระถางเพื่อเพิ่มมูลค่าเอง

2. ภูมิปัญญาการจัดการการผลิตชวนชม

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากเกษตรกรผู้ปลูกชวนชมได้ข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

2.1 ภูมิปัญญาการขยายพันธุ์เพื่อเพิ่มมูลค่าชวนชม สามารถทำได้ทั้งการเพาะเมล็ดและการต่อกิ่ง มีวิธีการดังนี้

2.1.1 การขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด การขยายพันธุ์วิธีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ให้ได้สายพันธุ์ใหม่ และการขยายพันธุ์เพื่อใช้เป็นต้นตอ เนื่องจากชวนชมที่ได้จากการเพาะเมล็ดจะมีโชดที่สวยงามซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าอย่างหนึ่ง การเพาะเมล็ดนิยมเพาะในตะกร้าพลาสติก กระบะไม้ที่สามารถระบายน้ำได้ โดยใช้วัสดุปลูกที่หาได้ตามท้องถิ่น คือ (1) ดินผสม : ขุยมะพร้าว อัตราส่วน 1:1 (2) พีทมอส : ดินก้ามปูร่อน : ขุยมะพร้าว อัตราส่วน 1:1:1 ขั้นตอนการเพาะเมล็ด ทำโดยนำดินมากรองละเอียดซึ่งได้จากการร่อน เทใส่ตะกร้าพลาสติก สี่เหลี่ยมกลี้นวหน้าดินให้เรียบ โรยเมล็ดลงไป หรือเรียงให้เป็นแถว ให้มีระยะห่างที่เหมาะสมจากนั้นกลบเมล็ด การกลบไม่ต้องใส่วัสดุปลูกให้หนาจนเกินไปเพราะจะทำให้ต้นกล้าไม่สามารถงอกขึ้นมาได้ รดน้ำด้วยบัวฝอย แล้วนำไปวางไว้ในที่ร่ม เมื่อดันกล้าเจริญเติบโตย้ายไปปลูกในกระถางขนาด 4 นิ้ว ให้น้ำและปุ๋ยอย่างต่อเนื่องประมาณ 6 เดือนจึงเปลี่ยนกระถางให้มีขนาดใหญ่ขึ้น ภาพที่ 1

2.1.2 การต่อกิ่งแบบเข้าเตี้ย ทำได้โดยนำต้นตอที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางกิ่งประมาณ 1-2 เซนติเมตร มาตัดยอดออก (ตัดตามขวาง) เนื้อโชดประมาณ 1 นิ้ว ผ่ากลางต้นโดยตัดให้เป็นรูปตัววี (V) ตัดกิ่งพันธุ์ดีที่มีสีหรือลักษณะดอกที่สวยงาม โดยตัดกิ่งพันธุ์ดีเป็นรูปลิ้น ลิดใบออก เสียบกิ่งพันธุ์ดีบนต้นตอให้รอยแผลของกิ่งพันธุ์ดีและต้นตอแนบสนิทกัน พันเทปพลาสติกจากด้านล่างขึ้นบนเพื่อปิดรอยแผลเพื่อป้องกันน้ำเข้าและเชื้อโรคเข้าทำลาย ครอบถุงพลาสติกคลุมต้นที่เสียบยอดเพื่อรักษาความชื้นบริเวณรอบกิ่งที่เสียบยอด จากนั้นนำไปวางไว้ในที่ร่มรำไร ทั้งนี้ต้นชวนชมหนึ่งต้นสามารถต่อกิ่งพันธุ์ดีได้หลายกิ่งและหลายสายพันธุ์ทำให้ชวนชมหนึ่งต้น ภาพที่ 2

เกลี่ยดินให้เรียบ

โรยเมล็ดให้ทั่วตะกร้า

กลบเมล็ด

รดน้ำด้วยบัวฝอย

ต้นชวนชมที่งอกแล้วอายุ
ประมาณ 1-4 สัปดาห์

ต้นชวนชมในกระถาง 4 นิ้ว

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการเพาะเมล็ดชวนชม

ผ่าต้นต่อเป็นรูปตัว V

เสียบกิ่งพันธุ์ดีลงบนต้น

พันรัดด้วยเทปพลาสติก

ภาพที่ 2 การเสียบกิ่งแบบเข้าเดียว

2.1.3 การต่อกิ่งแบบไม่เข้าเดียว หรือที่เกษตรกรเรียกว่า การเสียบกิ่งแบบนั่งแท่น เป็นวิธีที่เกษตรกรผู้ปลูกชวนชมมีการพัฒนาขึ้น ข้อดีของวิธีนี้คือ รอยแผลจากการเสียบกิ่งมีความสวยงามเห็นรอยเสียบไม่ชัด การขยายพันธุ์โดยวิธีนี้หากกิ่งไม่ติดกันก็สามารถแก้ไขโดยการตัดกิ่งแล้วเสียบใหม่ได้ง่าย แต่ข้อจำกัด คือ การเชื่อมติดของรอยต่อช้ากว่าวิธีการเข้าเดียว การต่อกิ่งแบบไม่เข้าเดี่ยวยมีขั้นตอน คือ นำต้นต่อที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางกิ่งประมาณ 1-2 เซนติเมตร มาตัดยอดออก (ตัดตามขวาง) เหลือข้อประมาณ 1 นิ้ว ตัดกิ่งพันธุ์ดี โดยตัดตามขวางเช่นเดียวกับต้นต่อ วางกิ่งพันธุ์ดีลงบนต้นต่อ โดยวางให้อยู่ตรงกลางของต้นต่อ นำถุงพลาสติกขนาดเล็กครอบรอบบริเวณกิ่งที่วางลงบนต้นต่อ มัดด้วยยาง เพื่อรักษาความชื้นบริเวณรอบกิ่งจากนั้นนำไปวางไว้ในที่ร่มรำไร หลังจากนั้น 2 สัปดาห์ นำพลาสติกที่คลุมออก ถ้ากิ่งยังเขียวอยู่แสดงว่าประสบความสำเร็จในการเสียบยอด ภาพที่ 3

ตัดต้นตอ

วางกิ่งพันธุ์ดีบนต้นตอ

คลุมด้วยถุงพลาสติก

ภาพที่ 3 การต่อกิ่งแบบไม่เข้าเดือย

2.2 ภูมิปัญญาการตัดกิ่ง ลำต้น และรากเพื่อเพิ่มมูลค่าชวนชม ชวนชมเป็นพืชที่ไม่ได้ชมความสวยงามของดอกเพียงอย่างเดียวแต่ยังมีการชื่นชมกับลำต้นหรือโขด และรากที่สวยงามด้วย ในการทำให้เกิดความสวยงามของชวนชมเกษตรกรมีภูมิปัญญาในการทำดังนี้

2.2.1 การจัดลำต้นและราก การจัดชวนชมเป็นการเพิ่มมูลค่าอย่างหนึ่งที่เมื่อจัดแล้วสามารถเพิ่มความสวยงามให้กับตัวมันเองได้ ในการปลูกชวนชมไม่ได้มีการแข่งขันความสวยงามกันที่โขดที่มีขนาดใหญ่เพียงอย่างเดียว เกษตรกรได้ใช้ประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างมูลค่าของชวนชมให้สูงขึ้นไปอีกโดยการจัดรากชวนชมให้มีความสวยงาม ซึ่งในบางครั้งมีการจัดเป็นรูปต่างๆ อย่างสวยงาม เช่น ตัวการ์ตูน ภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ตัวอย่างชวนชมที่จัดรากเสร็จแล้ว

การจัดรากมีขั้นตอน คือ คัดเลือกต้นที่ต้องการนำมาจัดรากพิจารณาจากโขดที่โผล่ขึ้นมาบนผิวดิน นำต้นชวนชมมาล้างราก และเอาดินออก นำไปฝังในที่ร่ม จนกว่าต้นจะเริ่มอ่อนสามารถตัดเป็นรูปต่างๆ ได้ ซึ่งอาจใช้เวลาประมาณ 3-4 สัปดาห์ ขึ้นอยู่กับความอวบน้ำของต้น นำต้นชวนชมมาปลูกลงในกระถาง โดยใส่วัสดุปลูกลงครึ่งกระถาง จากนั้นวางต้นชวนชม จัดท่าทาง และรากของชวนชมให้มีความสวยงามจากนั้นจึงใส่ดินลงไปจนกระถางโดยฝังโขดลงไปประมาณ 1 ใน 4 ส่วนของโขด ช่วงนี้อาจจะต้องผูกเชือกเพื่อพยุงต้นชวนชมไว้ไม่ให้ล้ม จัดลำต้น และรากของชวนชมโดยนำโฟมมาขัดตามช่องว่างระหว่างรากเพื่อให้เกิดช่องไฟที่สวยงาม นอกจากนี้จัดรากที่อยู่บนดินเพื่อให้รากไปในทิศทางที่เราต้องการ โดยการใช้ไม้ไผ่ปักด้านข้างของรากทั้ง 2 ข้าง และใช้โฟมวางด้านบนแล้วใช้เชือกมัดไม้ทั้ง 2 ด้าน หากเป็นรากที่มีขนาดเล็กก็ให้หักครึ่งไม้แล้วปักไม้เพื่อกดไว้ ภาพที่ 5

ภาพที่ 5 การจัดรากและลำต้นของชวนชม

หากต้องการให้รากยกตัวสูง ให้ตรงกลางของต้นโปรง ก็สามารถนำกระถางเข้าไปวางไว้ตรงกลางของต้นได้ ภาพที่ 6 เมื่อต้นได้รูปทรงที่ต้องการแล้วจึงล้างเอาดินออกแล้วย้ายไปปลูกในกระถางอีกใบหนึ่งแทนก็จะทำให้ได้ต้นชวนชมที่มีความสวยงาม

ภาพที่ 6 การจัดรากชวนชมโดยนำกระถางวางในกึ่งกลางของลำต้นแล้วมีรากปกคลุม

2.2.3 การจัดกิ่งชวนชมเกษตรกรมีการประยุกต์ใช้วิธีการจัดการตัดบอนไซ โดยใช้ลวดอะลูมิเนียมหรือลวดที่ไม่แข็งมาพันกิ่ง การพันลวดไม่ควรพันลวดให้ห่างเกินไป ไม่ควรพันลวดจนแน่นเกินไป และต้องพันไปในทางเดียวกันจากโคนกิ่งไปปลายกิ่ง นอกจากนี้อาจใช้เชือกช่วยในการบังคับทรงพุ่มให้มีความสวยงามได้ ภาพที่ 7

ภาพที่ 7 การจัดกิ่งชวนชม

อภิปรายผล

การปลูกชวนชมสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ด้วยการเพิ่มความงามของลำต้นและดอก ดังนี้

1. การขยายพันธุ์ซึ่งสามารถทำได้โดย 1) การเพาะเมล็ดเพื่อนำไปใช้เป็นต้นตอเนื่องจากต้นเพาะเมล็ดจะมีโชดหรือโคนต้นที่พองโตขยายออกเป็นรูปทรงกระบอกทำหน้าที่สะสมอาหารที่เรียกว่า caudex หรือ โชด (B.B Jackson, 1971) ทำให้ต้นชวนชมมีความสวยงาม การขยายพันธุ์โดยการปักชำสามารถทำได้แต่ไม่สามารถทำให้ได้ต้นที่มีโชดพองสวยงาม 2) การต่อกิ่งเพื่อเปลี่ยนชวนชมให้เป็นพันธุ์ใหม่โดยใช้ต้นตอที่ได้จากการเพาะเมล็ดจะทำให้ได้ต้นชวนชมที่มีโคนต้นที่สวยงามอีกทั้งยังมีดอกที่สวยงามด้วย โดยเกษตรกรมักนิยมคัดเลือกพันธุ์ที่มีโชดขนาดใหญ่ สวยงามไว้เป็นต้นตอ และหากกิ่งพันธุ์ที่มีลักษณะตามต้องการเพื่อเปลี่ยนยอดให้เป็นต้นใหม่ จากประสบการณ์ของเกษตรกรเดิมที่มีการต่อกิ่งแบบเข้าเดียว ภายหลังเกษตรกร พบว่า สามารถวางต่อกันได้เลยโดยไม่ต้องตัดกิ่งให้เป็นปากฉลามเพื่อเสียบกิ่งพันธุ์ดี หรือที่เกษตรกรเรียกการขยายพันธุ์แบบนี้ว่า เป็นการขยายพันธุ์แบบนั่งแท่น ปัจจุบันเกษตรกรใช้วิธีการดังกล่าวในการขยายพันธุ์ชวนชม
2. การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับต้นชวนชม โดยการจัดรากและลำต้นให้มีรูปทรงที่สวยงามเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ชวนชม การตัดต้นชวนชมของเกษตรกรมีการรดให้น้ำต้นชวนชมและล้างรากให้สะอาดโดยการฝีกลมในที่ร่มและแห้งจนทำให้ต้นนิ่มระดับหนึ่งจนสามารถตัดได้ ชวนชมเป็นไม้อวบน้ำและมีน้ำเป็นส่วนประกอบสำคัญดังนั้นหากตัดกิ่งโดยไม่มีการรดน้ำจะทำให้กิ่ง ลำต้นและรากหักง่าย การรดการให้น้ำแก่ชวนชมจะทำให้เซลล์ขาดน้ำส่งผลให้ชวนชมทั้งใบ และส่วนอื่นๆ โดยเฉพาะกิ่งและรากอ่อนนุ่มทำให้ตัดต้นชวนชมให้มีรูปร่างตามที่ต้องการได้ง่ายขึ้น โดยใช้หลักการตัดเช่นเดียวกับบอนไซแต่ต้นไม้ที่นำมาทำเป็นบอนไซจะไม่หักง่ายเหมือนกิ่งชวนชม และการตัดสามารถพันลวดให้แน่นแนบไปกับกิ่งได้ ดังนั้นการเพิ่มความสวยงามและแปลกตาให้ชวนชมได้ด้วยการสร้างโชดให้มีขนาดใหญ่ ตัดต้นและรากให้สวยงาม การปฏิบัติเหล่านี้เกษตรกรมุ่งหวังเพื่อสามารถขายชวนชมให้ได้ราคาสูงขึ้น เป็นการเพิ่มมูลค่าต้นชวนชมด้วยภูมิปัญญาและประสบการณ์ของเกษตรกรผู้ปลูกชวนชม จังหวัดนนทบุรี

เอกสารอ้างอิง

108 พรรณไม้. (ม.ป.ป.). ชวนชม. สืบค้นจาก <https://www.panmai.com/DesertRose/DesertRose.shtml#:~:text=>

สำหรับประเทศไทยไม่ปรากฏ, สืบค้นของ%20อาจารย์วิชัย%20อภัย เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2566

บัญชา เขมธ. (2006). ไม้ตัดไทย. บ้านและสวน กรุงเทพมหานคร 156 หน้า

หฤษฎี ภัทรติลก จันทรวีภา ธนะโสภณ และจิตราพรรณ เทียมปิโยธ.(2553). การจัดการการผลิตไม้อบน้ำ ใน เอกสารการ

สอนชุดวิชาการจัดการการผลิตไม้ดอกไม้ประดับเชิงธุรกิจ หน่วยที่ 8-15 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี

Jack, B.B. (1971). A Glossary of Botanic Terms Hafner. Publishing Co. Inc. New York.

แผนการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์
Bueng Sam Phan Forest Park Management Plan, Bueng Sam Phan District,
Phetchabun Province

ณัฏฐณิชา จารุกิตต์พงษ์¹, สุติดา มณีเนนกกุล², และอิงอร ไชยยศ³
Natthanitcha Charukitphong¹, Sutida Maneeanakekul², Aingorn Chaiyes³

¹นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทรัพยากรเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

E-mail: natthanitcha5864@gmail.com

²อาจารย์ ดร. วิชาเอกการจัดการทรัพยากรเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิชาเอกการจัดการทรัพยากรเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องแผนการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา
ระดับความคิดเห็นของชุมชนต่อการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน 2) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการจัดการ
วนอุทยานบึงสามพันในปัจจุบัน และ 3) จัดทำแผนการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชาชนที่อยู่อาศัยในตำบลชัยสมอทอดและตำบลชัยไม่แดง อำเภอบึงสามพัน
จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 8 หมู่บ้าน รวม 5,136 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาร์ยามาเน ได้ขนาด
กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 371 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยการจับสลากตามสัดส่วนจำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน จากนั้น
ดำเนินการใช้แบบสอบถามสอบถามข้อมูล และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการโดยการจัดสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 15 คน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์
จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค และแนวทางในการจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต ผลที่ได้นำมาวิเคราะห์ตำแหน่ง
ทางยุทธศาสตร์ และจัดทำ TOWS matrix เพื่อสังเคราะห์แผนการจัดการวนอุทยานบึงสามพันในอนาคต

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุมากกว่า 45 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา
ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท มีถิ่นฐานเกิดในหมู่บ้านที่พักอาศัยมีระยะห่างจากวน
อุทยาน 6 – 10 กิโลเมตร ส่วนใหญ่ได้รับรู้หรือข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความรู้ความ
เข้าใจเกี่ยวกับวนอุทยานและการจัดการในระดับมาก มีความพึงพอใจต่อการจัดการในปัจจุบันระดับมาก แต่มีส่วนร่วมใน
การจัดการในระดับน้อย 2) ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการจัดการวนอุทยานบึงสามพันในปัจจุบัน
พบว่ามีจุดแข็ง จำนวน 5 ข้อ จุดอ่อน จำนวน 5 ข้อ โอกาส จำนวน 4 ข้อ และอุปสรรค จำนวน 4 ข้อ ซึ่งจากการวิเคราะห์ตำแหน่ง
ทางยุทธศาสตร์ พบว่าอยู่ในยุทธศาสตร์เร่งพัฒนา หรือยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข 3) แผนการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน ประกอบด้วย
ยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการศึกษาและวิจัยทรัพยากรในพื้นที่ ด้านนันทนาการ
และสื่อความหมาย ด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และด้านบริหารจัดการ โดยมีกลยุทธ์ทั้งสิ้น 31 กลยุทธ์ และกลยุทธ์
ทั้งหมดมีความสอดคล้องกับนโยบายในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้กำหนดไว้

คำสำคัญ : แผนการจัดการ วนอุทยานบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

Abstract

Research on Bueng Sam Phan Forest Park Management Plan, Bueng Sam Phan District, Phetchabun Province aims 1) to study the level of community opinion towards Bueng Sam Phan Forest Park management, 2) to analyze the strengths, weaknesses, opportunities, and threats of the current Bueng Sam Phan Forest Park management, and 3) to formulate a plan to manage Bueng Sam Phan Forest Park. This research is mixed method research; the population used in the quantitative research was the residents of Sap Samo Thot Sub-District and Sap Mai Daeng Sub-District, Bueng Sam Phan District, Phetchabun Province in 8 villages with a total of 5,136 people. The sample size was determined by using Taro Yamane's computational formula. A sample size of 371 people was obtained, and then a simple random sampling was drawn by drawing lots according to the population proportions of each village to obtain the number of samples. The sample was then carried out using a questionnaire. The obtained results were analyzed for frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative research which was managed by conducting a Focus Group Discussion of 15 stakeholders to jointly analyze strengths, weaknesses, opportunities, and threats of Bueng Sam Phan Forest Park Management and management guidelines for future sustainability. The results were analyzed for strategic positions and prepared TOWS matrix to synthesize the future Bueng Sam Phan Forest Park management plans.

The results of the research were found that 1) most of the representative were male, aged over 45 years, graduating from primary school, engaging in agriculture, earning an average monthly income of less than 10,000 baht, and residing in villages which are 6-10 kilometers away from the forest park. Most of the representative had a high level of understanding of the forest park and its management and were satisfied with the present management at a high level but participated in the management at a low level. 2) The results of the analysis of strengths, weaknesses, opportunities, and threats in the current Bueng Sam Phan Forest Park management revealed that there are 5 strengths, 5 weaknesses, 4 opportunities, and 4 threats. From the analysis of the strategic position, it was found that it is in an accelerated development strategy or a remedial strategy, that is, a strategy must be formulated to mitigate weaknesses and seek opportunities to create advantages from existing opportunities. 3) The management plan for Bueng Sam Phan Forest Park. It consists of five strategies: conservation and management of natural resources, education and research, resources in recreation areas, and the interpretation of public participation promotion and management, with 31 strategies within the aforementioned strategies. All action plans are consistent with national park management policies established by the Department of National Parks, Wildlife, and Plant Conservation.

Keywords : Management Plan, Bueng Sam Phan Forest Park, Phetchabun Province

บทนำ

วนอุทยาน หรือ Forest Park หมายถึง พื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติสวยงามเหมาะแก่การสงวนรักษาไว้ให้เป็นแหล่งคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือเพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติ หรือนันทนาการของประชาชนโดยส่วนรวม (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 71 ก, 2562) วนอุทยานบึงสามพัน ได้เปลี่ยนชื่อจาก “วนอุทยานเขาน้ำซับ-เขาวิเชียร” เป็น “วนอุทยานบึงสามพัน” เพื่อให้ชื่อวนอุทยานสอดคล้องกับชื่อของอำเภอซึ่งเป็นสถานที่ตั้งที่อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2562 เนื้อที่ 3,812 ไร่ และประกาศจัดตั้งตามคำสั่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ 1831/2557 ลงวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2557 ซึ่งต่อมาในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2563 ได้มีประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดบริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าสองข้างทางสายชัยวิบูลย์ ในท้องที่ตำบลซับไม้แดง และตำบลซับสมอทอด อำเภอบึงสามพัน และตำบลสามแยก อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ให้เป็นวนอุทยาน เนื้อที่ 5,600 ไร่ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 137 ตอนพิเศษ 290 ง วันที่ 14 ธันวาคม 2563 วนอุทยานบึงสามพันจัดเป็นวนอุทยานแห่งหนึ่งที่มีสภาพธรรมชาติสวยงาม เหมาะสมต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งนันทนาการของคนในพื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นสวนป่าสักที่ผ่านการปลูกและบำรุงรักษามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2565) ไม่สักที่ปลูกครั้งแรกมีอายุมากถึง 43 ปี และเริ่มมีพันธุ์ไม้ในท้องถิ่นเดิมขึ้นปะปน เช่น ไม้ประดู่ แดง ตะแบกแดง กางขี้มอด เกิดแดง ชิงชัน กระพี้เขาควาย ฉนวน (วัชรพล แซ่เจี๋ย, 2560) ด้วยเส้นทางคมนาคมที่สะดวก ประกอบกับตำแหน่งที่ตั้งซึ่งอยู่ห่างจากตัวอำเภอบึงสามพันเป็นระยะทาง 3 กิโลเมตร ดังนั้นหากมีการบริหารจัดการวนอุทยานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จะสามารถพัฒนาให้พื้นที่วนอุทยานแห่งนี้เป็นวนอุทยานชั้นนำที่มีการบริหารจัดการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติ แหล่งนันทนาการและให้บริการด้านนิเวศในด้านต่างๆ ตามเจตนารมณ์ในการจัดตั้งวนอุทยานได้ ประกอบกับประเทศไทยได้มีการปรับปรุงกฎหมายหลักในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติและวนอุทยาน โดยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ซึ่งในมาตรา 18 มีใจความสำคัญว่า “ในการคุ้มครอง บำรุง ดูแล รักษา และการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ ให้จัดให้มีแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ แผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติอย่างน้อยต้องประกอบด้วย วิธีการดำเนินการ แนวทางการจัดการ และการกำกับดูแลการใช้พื้นที่ และให้มีการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียชุมชนที่เกี่ยวข้อง และประชาชนด้วย” (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 71 ก, 2562) ซึ่งต่อมากรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีการประกาศนโยบายให้อุทยานแห่งชาติทุกแห่งต้องมีการจัดทำแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และมีนโยบายที่จะให้วนอุทยานแต่ละแห่งดำเนินการจัดทำแผนการบริหารจัดการวนอุทยานในลำดับต่อไปด้วย ปัจจุบัน (กุมภาพันธ์ 2565) อุทยานแห่งชาติทุกแห่งกำลังอยู่ระหว่างเริ่มดำเนินการจัดทำแผนการบริหารจัดการดังกล่าว และยังไม่พบรายงานผลการดำเนินงานจัดทำแผนการบริหารจัดการวนอุทยานที่เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรา 18 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

ดังนั้น จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดทำแผนการบริหารจัดการวนอุทยานบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นกรอบและทิศทางในการบริหารจัดการพื้นที่ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และสอดคล้องกับกฎหมาย ยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนการพัฒนานวนอุทยานบึงสามพันต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของชุมชนต่อการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน
2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของการจัดการวนอุทยานบึงสามพันในปัจจุบัน
3. เพื่อจัดทำแผนการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยในการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบล ช้างสมอทอดและตำบลซับไม้แดง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ รวม 5,136 คน ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาร์โย ยามาเน ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 371 คน แล้วจึงสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยการจับสลากตามเลขที่บ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนรอบวนอุทยานบึงสามพัน จำนวน 8 หมู่บ้าน ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละหมู่บ้าน

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่วนอุทยานบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีจำนวนทั้งหมด 15 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง

2. ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามในประเด็นเกี่ยวกับแผนการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

3. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป หาค่าเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ

4. นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถาม มากำหนดเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus group)

5. ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน และผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการวนอุทยานบึงสามพัน จำนวน 15 คน ในประเด็นเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของการจัดการวนอุทยานบึงสามพันในปัจจุบัน และแนวทางในการจัดการวนอุทยานบึงสามพันในอนาคต

6. นำผลที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ได้แก่ พรรณนาความ การบรรยาย การตีความ วิเคราะห์ส่วนประกอบ วิเคราะห์ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ (Strategic Factors analysis summary: SFAS) จะได้ตำแหน่งยุทธศาสตร์ พร้อมจัดทำ TOWS MATRIX และสังเคราะห์แผนการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

7. จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะต่อแผนการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

8. รวบรวมข้อมูล และสรุปผล

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดในแต่ละวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นของชุมชนต่อการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน

1) ข้อมูลพื้นฐานของประชาชนผู้อาศัยอยู่ในชุมชนโดยรอบวนอุทยานบึงสามพัน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 50.70) มีอายุมากกว่า 45 ปี (ร้อยละ 53.90) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 42.60) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 43.10) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าเดือนละ 10,000 บาท (ร้อยละ 71.40) มีถิ่นฐานเกิดในหมู่บ้าน (ร้อยละ 77.60) มีระยะห่างจากที่พักอาศัยถึงวนอุทยานบึงสามพันระยะทางประมาณ 6-10 กิโลเมตร (ร้อยละ 35.80) ตนเองหรือสมาชิกในครอบครัวเคยได้รับรู้หรือได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับวนอุทยานบึงสามพัน (ร้อยละ 60.60) และรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ (ร้อยละ 46.90)

2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวนอุทยานและการจัดการวนอุทยานบึงสามพันผลการวิจัย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวนอุทยานและการจัดการวนอุทยานในระดับมาก (ร้อยละ 54.45) รองลงมา คือ ระดับปานกลาง (ร้อยละ 43.40) และระดับน้อย (ร้อยละ 2.15)

3) ความพึงพอใจต่อการจัดการวนอุทยานบึงสามพันในปัจจุบัน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการวนอุทยานบึงสามพันในปัจจุบันระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.72-2.34 โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดพบในด้านความพึงพอใจต่อการตรวจตราลาดตระเวนเพื่อป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ในเขตพื้นที่วนอุทยาน และค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกที่บริการให้กับนักท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า ห้องน้ำ - สุขา ร้านค้า ที่พัก

4) การมีส่วนร่วมในการจัดการวนอุทยานบึงสามพันในปัจจุบัน พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ในประเด็น การสอดส่องดูแลแจ้งเบาะแสแก่เจ้าหน้าที่ กรณีพบการบุกรุกทำลายป่า ล่าสัตว์ป่าในเขตวนอุทยาน (ร้อยละ 59.80) และมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในประเด็นการวางแผนการจัดการวนอุทยานในปัจจุบัน (ร้อยละ 44.20) โดยมีผลการประเมินการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 50.40)

5) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการวนอุทยานบึงสามพันในอนาคต สรุปได้ว่า

(1) ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ เจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อยทำให้การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารไม่ทั่วถึง ภูมิทัศน์โดยรอบวนอุทยานมีสภาพเสื่อมโทรม การไม่มีห้องน้ำสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยว ไม่มีสถานที่จอดรถที่ชัดเจน ไม่มีไฟบริเวณด้านหน้า และไฟภายในวนอุทยานไม่สว่าง

(2) ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรจัดสร้างห้องน้ำสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยว ควรประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับวนอุทยานในช่องทางต่างๆ ให้เพิ่มมากขึ้น ควรปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบวนอุทยานบึงสามพันให้มีความสวยงามมากขึ้น ควรจัดให้มีจุดแวะพักรถ อยากรให้มีการปลูกป่า และพัฒนาพื้นที่ป่าให้อุดมสมบูรณ์ ควรจัดตั้งรางวัลสำหรับผู้ที่แจ้งเบาะแสดังกล่าวความผิด ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ควรประชาสัมพันธ์การเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถกางเต็นท์และมีจุดชมวิว และควรจัดให้มีป้ายบอกทาง

2. ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของการจัดการวนอุทยานบึงสามพันในปัจจุบัน พบว่าจากการสนทนากลุ่ม สามารถสรุปจุดแข็งในการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน ได้จำนวน 5 ข้อ จุดอ่อน จำนวน 5 ข้อ โอกาส จำนวน 4 ข้อ และอุปสรรค จำนวน 4 ข้อ โดยมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Factors Analysis Summary : IFAS)

จุดแข็ง	เกรด	น้ำหนัก	คะแนน	น้ำหนักคะแนน
S1 มีกฎหมายหลัก คือ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562	A	0.12	5	0.60
S2 มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และสวยงาม	A	0.12	4	0.48
S3 มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงด้านการบริหารจัดการ	B	0.10	4	0.40
S4 การคมนาคมเข้าสู่พื้นที่สะดวก	C	0.07	3	0.21
S5 เจ้าหน้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี	B	0.10	4	0.40
รวมน้ำหนักคะแนนจุดแข็ง				2.09
จุดอ่อน				
W1 อัตราค่าจ้างไม่เพียงพอและเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน	A	0.12	5	0.60
W2 ข้อมูลพื้นฐานด้านทรัพยากรมีจำกัด และขาดความร่วมมือในการทำวิจัยกับหน่วยงาน/สถาบันการศึกษา	B	0.10	5	0.50
W3 ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการนักท่องเที่ยว	B	0.10	4	0.40
W4 ไม่มีแผนการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของวนอุทยาน	B	0.10	5	0.50
W5 ไม่มีป้ายชี้แนะแสดงแนวเขตที่ชัดเจน	C	0.07	4	0.28
รวมน้ำหนักคะแนนจุดอ่อน				2.28
รวมน้ำหนักปัจจัยภายใน (จุดแข็ง จุดอ่อน) = 1.00		1.00		

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนถ่วงน้ำหนักรวมของสภาพแวดล้อมภายใน (Internal Factors Analysis Summary : IFAS) จุดแข็งมีค่าเท่ากับ 2.09 จุดอ่อนมีค่าเท่ากับ 2.28

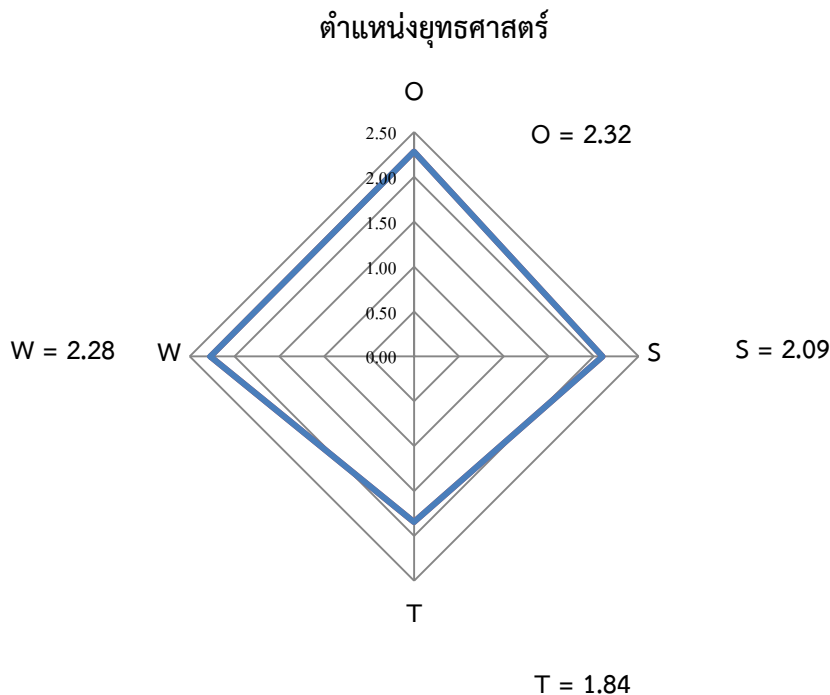
ตารางที่ 2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Factors Analysis Summary : EFAS)

โอกาส	เกรด	น้ำหนัก	คะแนน	น้ำหนักคะแนน
O1 กระแสความนิยมในการอนุรักษ์ธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพิ่มสูงขึ้น	A	0.16	4	0.64
O2 มีกฎหมาย ยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนงานที่สนับสนุนการจัดการวนอุทยาน	A	0.16	5	0.08
O3 ประชาชน ภาครัฐ และเอกชนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการวนอุทยาน	C	0.08	4	0.32
O4 ประชาชนรอบแนวเขตให้ข้อมูลข่าวสารการกระทำผิดเกี่ยวกับกฎหมายด้านป่าไม้	B	0.14	4	0.56
รวมน้ำหนักคะแนนโอกาส				2.32
อุปสรรค				
T1 ประชาชนไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่	B	0.14	4	0.56
T2 ประชาชนรอบแนวเขตวนอุทยานจุดไฟเผาพื้นที่เกษตร จึงก่อให้เกิดปัญหาไฟป่า	A	0.16	5	0.80
T3 พื้นที่ในวนอุทยานบางจุดเกิดปัญหาดินถล่ม	C	0.08	3	0.24
T4 เยาวชนรอบแนวเขตขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	C	0.08	3	0.24
รวมน้ำหนักคะแนนอุปสรรค				1.84
รวมน้ำหนักปัจจัยภายนอก (โอกาส อุปสรรค) = 1.00		1.00		

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนถ่วงน้ำหนักรวมของสภาพแวดล้อมภายนอก (External Factors Analysis Summary: EFAS) โอกาสมีค่าเท่ากับ 2.32 อุปสรรคมีค่าเท่ากับ 1.84

3. แผนการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Factors Analysis Summary: IFAS) และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Factors Analysis Summary: EFAS) เพื่อหาดำเน่งยุทธศาสตร์การจัดการวนอุทยานบึงสามพัน พบว่า วนอุทยานบึงสามพันอยู่ในช่องยุทธศาสตร์เร่งพัฒนาหรือยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข ดังแสดงในภาพที่ 1 ดังนั้นในการกำหนดกลยุทธ์ควรให้ความสำคัญกับการลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส เพื่อสร้างข้อได้เปรียบจากโอกาสที่มีอยู่ หรือให้ความสำคัญกับกลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)

ภาพที่ 1 ตำแหน่งยุทธศาสตร์การจัดการวนอุทยานบึงสามพัน

จากการนำปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์มาทำการวิเคราะห์ TOWS Matrix มีผลการดำเนินการดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ TOWS MATRIX

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strength: S)	จุดอ่อน (Weakness: W)
	- มีกฎหมายหลักในการบริหารจัดการวนอุทยาน คือ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 (S1) - มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และสวยงาม (S2) - มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงด้านการบริหารจัดการ (S3) - การคมนาคมเข้าสู่พื้นที่สะดวก (S4) - เจ้าหน้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีและพร้อมในการปรับตัว (S5)	- อัตราค่าลงไม่เพียงพอและเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน (W1) - ข้อมูลพื้นฐานด้านทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มีอยู่อย่างจำกัด และขาดความร่วมมือในการทำวิจัยกับหน่วยงาน/สถาบันการศึกษา (W2) - ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการนักท่องเที่ยว (W3) - ไม่มีแผนการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของวนอุทยาน (W4) - ไม่มีป้ายชี้แสดงแนวเขตที่ชัดเจน (W5)
โอกาส (Opportunity: O)	กลยุทธ์เชิงรุก (SO)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)
- กระแสความนิยมในการอนุรักษ์ธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพิ่มสูงขึ้น (O1) - มีกฎหมาย ยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนงานที่สนับสนุนการจัดการวนอุทยาน (O2) - ประชาชน ภาครัฐ และเอกชนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการวนอุทยาน (O3) - ประชาชนรอบแนวเขตให้ข้อมูลข่าวสารการกระทำผิดเกี่ยวกับกฎหมายด้านป่าไม้ (O4)	- ป้องกันการบุกรุกพื้นที่และการกระทำผิดตามกฎหมายป่าไม้ (S1S4O2O4) - จัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อคุ้มครองดูแล รักษา พื้นฟู ให้เกิดความมั่นคงของระบบนิเวศ (S1S2S3S4O1O2) - จัดทำระบบสื่อความหมายทั้งภายใน และภายนอกวนอุทยาน (S2O1) - จัดทำการวิจัยและประเมินประสิทธิภาพการจัดการด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว (S3O1) - จัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่วนอุทยานภายใน 2 ปี โดยอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลตามหลักวิชาการ และการมีส่วนร่วม (S1S3O2O3) - ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการบริหารจัดการพื้นที่วนอุทยาน (S1S3O2O3) - ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน และประชาชนรอบแนวเขตวนอุทยาน (S1S3S5O2O3) - บริหารจัดการวนอุทยานอย่างมีวิสัยทัศน์ และดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่วางไว้ (S1S3O2) - บริหารจัดการทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ (S3O2) - บริหารระบบการเงิน การคลังอย่างมีประสิทธิภาพ (S3O2)	- จัดทำแผนการสื่อความหมาย (W4O1O2) - พัฒนาขีดความสามารถและทักษะของเจ้าหน้าที่ เพื่อการสื่อความหมาย (W1W4O1O2) - ใช้ประโยชน์ทรัพยากรนันทนาการในวนอุทยานอย่างยั่งยืน (W3O2) - ส่งเสริมให้มีกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยวในวนอุทยาน เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนรอบแนวเขตวนอุทยาน (W3O1) - วางแผนและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวให้กลมกลืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (W3O1) - บำรุงรักษาและบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก (W3O1) - จัดการน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค (W4O2) - จัดการน้ำทิ้ง (W4O2) - จัดการขยะและสิ่งปฏิกูล (W4O2) - จัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ (W4O2) - ศึกษาและจัดทำฐานข้อมูลระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (W2W4O1O2) - จัดให้มีการจัดการความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ (W1O2) - สร้างเครือข่ายงานวิจัยกับหน่วยงาน/สถาบันการศึกษา (W2O2O3) - จัดทำระบบจัดการความรู้ ฐานข้อมูลและสารสนเทศ ตลอดจนเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการจัดการวนอุทยาน (W4O2)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strength: S)	จุดอ่อน (Weakness: W)
	- มีกฎหมายหลักในการบริหารจัดการวนอุทยาน คือ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 (S1) - มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และสวยงาม (S2) - มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงด้านการบริหารจัดการ (S3) - การคมนาคมเข้าสู่พื้นที่สะดวก (S4) - เจ้าหน้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีและพร้อมในการปรับตัว (S5)	- อัตรากำลังไม่เพียงพอและเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน (W1) - ข้อมูลพื้นฐานด้านทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มีอยู่อย่างจำกัด และขาดความร่วมมือในการทำวิจัยกับหน่วยงาน/สถาบันการศึกษา (W2) - ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการนักท่องเที่ยว (W3) - ไม่มีแผนการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของวนอุทยาน (W4) - ไม่มีป้ายชี้แสดงแนวเขตที่ชัดเจน (W5)
อุปสรรค (Threat: T)	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT)
- ประชาชนไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ (T1) - ประชาชนรอบแนวเขตวนอุทยานจุดไฟเผาพื้นที่เกษตร จึงก่อให้เกิดปัญหาไฟป่า (T2) - พื้นที่ในวนอุทยานบางจุดเกิดปัญหาดินถล่ม (T3) - เยาวชนรอบแนวเขตขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (T4)	- จัดอบรมและสร้างเครือข่ายเยาวชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ(S1S3S5T1T4) - ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้และจิตสำนึกของชุมชนเกี่ยวกับปัญหาไฟป่า (S1S2S4T2) - สำรวจและประเมินพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ (S1S4T3)	- จัดทำแนวเขตวนอุทยาน (W5T2) - จัดทำแผนการจัดการไฟป่าอย่างมีส่วนร่วม (W1W2W4T1T2) - จัดทำแผนเตรียมความพร้อมและจัดหาอุปกรณ์เพื่อรับมือกับเหตุภัยพิบัติ (W1W3W4T1T3) - จัดทำฐานข้อมูล และองค์ความรู้ด้านการมีส่วนร่วม และการจัดการความขัดแย้งสำหรับเจ้าหน้าที่วนอุทยาน (W2W3W4T1T4)

จากตารางที่ 3 พบว่าสามารถจัดทำกลยุทธ์ออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ทั้งหมด 10 กลยุทธ์ กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) ทั้งหมด 14 กลยุทธ์ กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) ทั้งหมด 3 กลยุทธ์ และกลยุทธ์เชิงรับ (WT) ทั้งหมด 4 กลยุทธ์ และเมื่อนำกลยุทธ์ดังกล่าวมากำหนดเป็นแผนการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน พบว่า สามารถกำหนดได้เป็น 5 ยุทธศาสตร์ แผนงาน 31 กลยุทธ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์ ดังนี้

- 1) การป้องกันการบุกรุกพื้นที่และการกระทำผิดตามตามกฎหมายป่าไม้
- 2) จัดทำแนวเขตวนอุทยาน
- 3) จัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อคุ้มครอง ดูแล รักษา พื้นฟู ให้เกิดความมั่นคงของระบบนิเวศ
- 4) จัดทำแผนการจัดการไฟป่าอย่างมีส่วนร่วม
- 5) ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้และจิตสำนึกของชุมชนเกี่ยวกับปัญหาไฟป่า
- 6) จัดทำแผนเตรียมความพร้อมและจัดหาอุปกรณ์เพื่อรับมือกับเหตุภัยพิบัติ
- 7) สำรวจและประเมินพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการศึกษาและวิจัยทรัพยากรในพื้นที่ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ดังนี้

1) ศึกษาและจัดทำฐานข้อมูลระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2) จัดให้มีการจัดการความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่

3) สร้างเครือข่ายงานวิจัยกับหน่วยงาน/สถาบันการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านนันทนาการและสื่อความหมาย ประกอบด้วย 9 กลยุทธ์ ดังนี้

1) จัดทำแผนการสื่อความหมาย

2) พัฒนาขีดความสามารถและทักษะของเจ้าหน้าที่ เพื่อการสื่อความหมาย

3) การอบรมและสร้างเครือข่ายเยาวชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

4) จัดทำระบบสื่อความหมายทั้งภายใน และภายนอกสวนอุทยาน

5) การใช้ประโยชน์ทรัพยากรนันทนาการในสวนอุทยานอย่างยั่งยืน

6) ส่งเสริมให้มีกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยวในสวนอุทยาน เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้กับชุมชนรอบแนวเขตสวนอุทยาน

7) จัดทำการวิจัยและประเมินประสิทธิผลการจัดการด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว

8) วางแผนและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวให้กลมกลืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

9) บำรุงรักษาและบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ดังนี้

1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน และประชาชนรอบแนวเขตสวนอุทยาน

2) จัดทำฐานข้อมูล และองค์ความรู้ด้านการมีส่วนร่วม และการจัดการความขัดแย้ง สำหรับเจ้าหน้าที่สวนอุทยาน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย 10 กลยุทธ์ ดังนี้

1) การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค

2) การจัดการน้ำทิ้ง

3) การจัดการขยะและสิ่งปฏิกูล

4) การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ

5) จัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่สวนอุทยานภายใน 2 ปี โดยอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลตามหลักวิชาการ และการมีส่วนร่วม

6) ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการบริหารจัดการพื้นที่สวนอุทยาน

7) บริหารจัดการสวนอุทยานอย่างมีวิสัยทัศน์ และดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่วางไว้

8) บริหารจัดการทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ

9) บริหารระบบการเงิน การคลังอย่างมีประสิทธิภาพ

10) จัดทำระบบจัดการความรู้ ฐานข้อมูลและสารสนเทศ ตลอดจนเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการจัดการสวนอุทยาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา แนวทางการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถอภิปรายผลเป็นรายประเด็นได้ ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นของชุมชนต่อการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน

สถานภาพทั่วไปของประชาชนผู้อาศัยอยู่ในชุมชนโดยรอบวนอุทยานบึงสามพัน จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยมีอายุมากกว่า 45 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วชิรินทร์ คำหอม (2548) สุเทพ เกตุเวชสุริยา (2548) และพระชาญชัย เพชรดี (2555) ที่พบว่าเมื่อมีการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้กับชุมชนโดยรอบพื้นที่อนุรักษ์ดังกล่าว ผู้ให้ข้อมูลมักเป็นเพศชาย ที่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 30-45 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และประกอบอาชีพเกษตรกร จึงสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่าในสังคมชนบทที่อยู่ใกล้พื้นที่ป่าไม้ เพศชาย มักเป็นผู้นำครอบครัวและมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ระดับต่างๆ มากกว่าเพศหญิง ดังนั้น ในการวางแผนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในอนาคต ควรมีการวางแผนที่ชัดเจนในการมีส่วนร่วมของเพศชาย และส่งเสริมบทบาทให้เพศหญิง เข้ามามีส่วนร่วมในด้านอื่นๆ ให้มากขึ้น

ในประเด็นของการตั้งถิ่นฐาน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าประชาชนในชุมชนโดยรอบวนอุทยานบึงสามพัน ส่วนใหญ่ มีถิ่นฐานเกิดในพื้นที่นี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ วชิรินทร์ คำหอม (2548) และสุเทพ เกตุเวชสุริยา (2548) ซึ่งการมีถิ่นฐานเกิดในพื้นที่ดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกรักเป็นเจ้าของในทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ หวงแหวนยากเก็บไว้ให้ลูกหลาน ดังนั้นในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการในอนาคตจึงควรให้ความสำคัญในประเด็นการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพื่อส่งต่อภูมิปัญญาในการอนุรักษ์ไปสู่เยาวชนรุ่นต่อไป

สำหรับประเด็นของการรับรู้หรือได้รับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งพบว่าชุมชนโดยรอบวนอุทยานบึงสามพัน ที่เกี่ยวข้องกับวนอุทยานบึงสามพันจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ซึ่งแตกต่างจาก วชิรินทร์ คำหอม (2548) ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวนอุทยานไดโนเสาร์แก่งหลวงจากญาติ พี่น้อง/เพื่อนบ้าน และสุเทพ เกตุเวชสุริยา (2548) ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากสื่อโทรทัศน์ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าเจ้าหน้าที่ป่าไม้เป็นบุคคลสำคัญในเชื่อมต่อหรือสื่อสารกับชุมชน การเสริมสร้างศักยภาพเจ้าหน้าที่ในด้านการส่งเสริมการป่าไม้และการสื่อสารกับชุมชนให้มีมากขึ้นจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนให้การบริหารจัดการวนอุทยานประสบความสำเร็จมากขึ้นในอนาคต สอดคล้องกับที่ ธรณกร ตีรภานนท์ (2558) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรอบเป็นปัจจัยสำคัญไปสู่ความสำเร็จในการจัดการพื้นที่อนุรักษ์

2. แผนการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน ผลการศึกษาพบว่าสามารถกำหนดแผนการจัดการวนอุทยานบึงสามพันได้เป็น 5 ยุทธศาสตร์ 31 กลยุทธ์ ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับยุทธศาสตร์ดังกล่าวกับแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งประกอบไปด้วย 14 นโยบายได้แก่ 1) การป้องกันพื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ 2) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ 3) การจัดการทรัพยากรประวัติศาสตร์และมรดกทางวัฒนธรรม 4) การจัดการไฟป่าและภัยพิบัติทางธรรมชาติ 5) การสื่อความหมายและธรรมชาติศึกษา 6) การใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว 7) การพัฒนาทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก 8) การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ 9) การศึกษาวิจัยและนวัตกรรมทางวิชาการ 10) การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในรูปแบบอื่น 11) การจัดทำแผนสำหรับพื้นที่ในระบบอุทยาน 12) การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นและภาคส่วนต่างๆ 13) การจัดการองค์กร 14) นโยบายอุทยานแห่งชาติทางทะเล (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2564) พบว่ายุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่ได้จากผลการศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับนโยบายในการจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติและวนอุทยานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดังนี้

2.1 ยุทธศาสตร์ด้านอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สอดคล้องกับนโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกันพื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และด้านการจัดการไฟป่าและภัยพิบัติทางธรรมชาติ

2.2 ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาและวิจัยทรัพยากรในพื้นที่ สอดคล้องกับนโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษาวิจัยและนวัตกรรมทางวิชาการ

2.3 ยุทธศาสตร์ด้านนันทนาการและสื่อความหมาย สอดคล้องกับนโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อความหมายและธรรมชาติศึกษา ด้านการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว และด้านการพัฒนาทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก

2.4 ยุทธศาสตร์ด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สอดคล้องกับนโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นและภาคส่วนต่างๆ

2.5 ยุทธศาสตร์ด้านบริหารจัดการ สอดคล้องกับนโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ ด้านการจัดทำแผนสำหรับพื้นที่ในระบบอุทยาน และด้านการจัดการองค์กรและเป็นไปตามข้อกำหนดในมาตราที่ 18 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 สามารถนำไปเป็นแผนหลักในการบริหารจัดการพื้นที่วนอุทยานแห่งชาติได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่อง แผนการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ควรจัดทำโครงการเพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนเงินงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อนำมาใช้ก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

1.2 ในการดำเนินงานจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ภายในท้องถิ่นเจ้าหน้าที่ควรมีความชัดเจนในการดำเนินงาน การติดต่อประสานงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และให้ความสำคัญกับการประชุมหารือร่วมกับประชาชนในชุมชน ตลอดจนถึงการให้ความคุ้นเคยเป็นกันเอง เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตลอดจนการพัฒนาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้กับชุมชน

1.3 ควรให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

1.4 ควรเสริมสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรักป่าไม้ และตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้ป่าไม้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างต่อเนื่อง

1.5 ควรจัดตั้งการรวมกลุ่มหรือชมรมของชุมชนในการอนุรักษ์ และส่งเสริมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากร หรือมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของวนอุทยานบึงสามพัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มเติม เพื่อนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่วนอุทยานบึงสามพัน

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการบูรณาการการท่องเที่ยวในระดับอำเภอและระดับจังหวัด โดยร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบึงสามพัน ในการจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวเพื่อเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยว ทำให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้กับชุมชน และยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับจังหวัดเพชรบูรณ์อีกทางหนึ่ง

2.3 ควรมีการศึกษาพัฒนาพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่วนอุทยานบึงสามพัน ประชาชนรอบแนวเขตวนอุทยานบึงสามพัน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการวนอุทยานบึงสามพัน และผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการวนอุทยานบึงสามพัน ที่กรุณาสละเวลาในการทำแบบสอบถาม และการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม และกำลังใจจากทุกคนในครอบครัว ตลอดจนบุคคลต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลืออีกมากที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้หมดในที่นี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณไว้ในโอกาสนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน คุณค่าและความดีอันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2564). นโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 กรุงเทพมหานคร
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2563). “ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำหนดบริเวณพื้นที่ให้เป็นวนอุทยาน ประกาศ ณ วันที่ 14 ธันวาคม 2563
- กฤษฎา โพธิ์ศรี. (2554). “การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครกฐิพ ในการบริการการแพทย์ฉุกเฉินของหน่วยกู้ชีพขั้นพื้นฐานอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม” วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธรรณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- กฤษฎา สุภาพไพบุลย์. (2542). “การมีส่วนร่วมของราษฎรในการจัดการอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วนศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พระชาญชัย เพชรดี. (2555). “แนวทางพัฒนาการจัดการทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาโครงการส่งเสริมให้ที่พัทสงฆ์เขาทองช่วยงานด้านป่าไม้ บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- “พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562” (2562, 29 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 71 ทรณกรตรกานนท์. (2558). “หลักการส่งเสริมการป่าไม้เพื่อสิ่งแวดล้อม หน่วยที่ 1-7 พิมพ์ครั้งที่ 2 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วัชรพล แซ่เจี๋ย. (2560). รายงานการสำรวจพื้นที่วนอุทยานเขาน้ำซับ-เขาวิเชียร
- วัชรินทร์ คำหอม. (2548). “ความคิดเห็นของราษฎรต่อวนอุทยานไดโนเสาร์แก่งหลวง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุเทพ เกตุเวชสุริยา (2548) “ความต้องการมีส่วนร่วมของราษฎรท้องถิ่นในโครงการจัดการพื้นที่คุ้มครอง อย่างมีส่วนร่วมของอุทยานแห่งชาติเขาแหลม จังหวัดกาญจนบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร มหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์